

A SHORT INTRODUCTION
TO GRAMMAR,

Compyled for the Instruction
of Youth,

1677 By Publique Authoritie.

Alex^r ABERDENE, Liver
Imprinted by Edward Raban.

Cum Privilegio. 1632.

Manus. C. 75.

LECTORI S.

PRIVILEGIA *lata de* Editione ho-
rum RUDIMENTORVM, & IN-
STITUTIONVM GRAMMATICA-
RVM, quibus ea viam præsternunt, Domi-
norū Summi SenatūS diploma continet. *Qnod*
hic non inserimus, quia cum in publicis mo-
nimentis extat, tum ex legis præscripto EDIN-
BURGI & alibi jam antea promulgatum est.

AN INTRODUCTION TO GRAMMAR.

Q VÆ S T I O N.

How many letters are there used by the Latines?

ANSWERE.

Three and twentie;
a b c d e f g h i k
l m n o p q r s t u

*Literæ virginæ
figures.*

Litteræ d'is- dunçur in Vo- cales &c. Con- sonantes. Vocales sex.

How are they divided?
In Vowels, and Consonants.
How many of them are Vowels?
Six, a e i o u y.

It is to bee marked, that when two Vowels are joyned together in one Syllabe, that is called a Diphthong; of the which sort are fiue,

*Diphthong
quinque.*

$\{$ α $\alpha\acute{\imath}$ au eu ei	$\}$ $\{$	$\alpha\acute{\imath}$	$\}$ $\{$ <i>Aeneas,</i> <i>Cæna,</i> <i>Aurum,</i> <i>Eurus,</i> <i>Hei.</i>
--	--------------	------------------------	---

24

How

Consonantes
sedecem.
Syllaba &
Diction.

Ex Literis
sunt Syllaba.
Ex Syllabis
Dictiones.

Ex Dictioni-
bus Oratio.

Otio partes
Orationis: qua-
tuor declina-
biles, nomen,
Pronomen,
Verbum, Par-
ticipium. Qua-
tuor indeclina-
biles, Adser-
bium, Proposi-
tio, Interjectio,
Conjunctio.

Nomē, Prono-
mē, & Partici-
piū, declinatur
per Genera. Ca-
sus, et numeros

Genera sunt
sex, Masculi-
num, Fœmini-
num, Neutrū,
Cōmune dñū,
Cōmune triū,
& dubium.
Masculini ar-
ticulus est
hic, &c.

4 An Introduction

How many Letters are Consonants?
The other seaventeene, b c d f g h k l m
n p q r s t x z.

OF SYLLABES and WORDS.

What is the use of Letters?
Letters serue to make Syllabes; as of D and E, is made the Syllabe DE: and of Syllabes, are made wordes; as of DE and VS, is made DEVS: and of words, is made a Speach; as, DEVS OMNI POTENS SERVANOS: GOD All-mightie saue vs.

How many sortes of Words, or Di-
ctions, are there?

There be eyght: whereof there are
Four Nowne, Four Adverbe,
Four Pronoune, vnde Præposition,
declinēd Verbe, cli- Interjection,
ned, Participle, ned, Conjunction.

How are Nowns, Pronowns, and Par-
ticiples, declyned?

By Genders, Cases, and Numbers.

How many Genders haue they? And,
What are their Articles?

Sixe: The Masculine; as, hic vir, a man:
The Fœminine; as, hæc mulier, a woman:
The Neuter; as, hoc Templum, a Church:
The Gender common to two; as, hic &
hæc Pārens, a Father, or Mother: The Gé-
nder common to three; as, hic hæc hoc fæ-
lix, happie: The doubtfull Gender; as, hic
aut hæc dies, a day: hic aut hoc vulgus,
the common people.

5 To Grammar.

How many Numbers haue they?

Two: the Singular Number, which
signifieth one thing; as, Gladius, a sword.
The Plurall, which signifieth mo things;
as, Gladii, Swords.

How many Cases haue they?

Sixe: The Nominatiue, Genitiue, Da-
tiue, Accusatiue, Vocatiue, and Ablatiue.

OF A NOWNE.

How many are the Declinations of
Nownes?

Fyue.

THE FIRST DECLINATION.

The marke of the first Declination, is,
when the Genitiue and Datiue of the
singular number end in the Diphthong æ.

Latine Nowns of this Declination, are
declined as the Nowne Litera, thus:

N. G. D. A. V. A. P. N. G. D. A. V. A.
S. a. æ. a. am. a. a. æ. arū. is. as. æ. is.

Numeri due:
Singularis,
qui rem unam
significat: Plu-
rals, quires
plures.

Casus sex: No-
minatiue, Ge-
nitiue, Dati-
ue, Accusati-
ue, Vocatiue
& Ablatiue.
DE NOMINE.
Declinationes
Nominum
quinqae.

Prima Decli-
natione, est No-
minum in a,
quorum Gen-
itiue & Dati-
ue singulares
desinunt in æ

N. Litera, a letter
G. Literæ, of a letter
D. Literæ, to a letter
A. Literam, a letter
V. Litera, O letter
A. Litera, with, frō,
in, by a letter

N. Literæ, letters
G. literarū, of letters
D. literis, to letters
A. literas, letters
V. literæ, O letters
A. literis, with, frō,
in, by letters.

So these Nownes, and such lyke, are to bee declined:
Fenestra, a Window: Mensa, a Table: Penna, a Pen:
Tunica, a Coat: Ianua, a Doore, &c. And lykewyse,
Aneas, Andreas, Thomas, &c.

THE

Secunda Declination, est Nom-
inum in er, ir, ur, us, &
um. Quorum Genitivus de-
finit in i, & dativus in o.

Nownes of this Declination, are thus
declined :

S. N. G.D.A. V. A. P. N. G. D. A. V. A.
er, ir, ur,
us, um, i, o, us, lyke the
nomin.
o, i, erum, is, os, i, is.

Vocatibus est
similis Nomi-
nativo.

Liber.

Singulariter { Nomin. Liber }
Genit. libri { Nom. Libri
Dat. libro { G. librorum
Acc. librum { Dat. libris
Vocat. liber { Acc. libros
Ablat. libro. { Voc. libri
Abl. libris.

As Liber, so Culter, cultri, a Knyfe: Magister, magis-
tri, a Master: Puer, pueri, a Chylde: Gener, generi,
a Sonne in Law: Vir, viri, a Man.

Ventus. Sing. { Nom. bic vētus }
G. bujus vēti { G. horū ventorū
D. bic vento { Dat. bis vēntis
A. hunc ventum { Acc. bos vēntos
Vocat. O vēnte { Vocat. O vēnti
A. ab hoc vēnto. { A. ab bis vēntis

Nominativus
in us, facit
Vocativum
in e.

As Ventus, so Dominus, a Lord: Le-
tus, a Bed: Calamus, a Reed, or Pen, &c.
And here is to be observed the rule; when
the Nominative endeth in us, the Voca-
tive endeth in e; as, Hortus, horto, a Gar-
den.
Noni.

The second Declination.

The marke of the second Declination,
is, the Genitivus of the singular Num-
ber ending in i, and the Dative in o; as,
Liber, a Booke: Libri, Libre.

An Introduction.

7

Sing. { N. hoc templū }
G. bujus tēpli { G. horū tēplorū
D. bic templo { D. bis templis
Ac. hoc templū { A. hoc templo
V. O templum { V. O templum
A. ab hoc tēplo { A. ab bis tēplis

N. bēctempla
G. horū tēplorū
D. bis templis
A. bēctempla
V. O templum
A. ab bis tēplis

Nomina Neu-
tri Generis ha-
bent Nomina-
tivum, Accu-
sativū, & Vo-
cativū, similes
in utroq; Nu-
mero: & he
Casus in Plu-
rals semper
desinunt in 2.
Tertia declina-
sio miscit Gene-
ris singularē
in is, & Dati-
vum in i.

Tertia Decl.
Nom. Sing. ha-
bet undecimste-
ras terminales
ae o c d t l n
r s x.

The marke of the third Declination, is
this: The Genitivus of the Singular
Number endeth in is, and the Dative in i;
as, Sermo, Speach: Sermonis, Sermoni.

Nownes of this Declination, are thus
to be declined:

S. N. G.D.A. V. A. P. N. G. D. A. V. A.
varius, is, i, em, varius, o. es, um, ibus, es, es, ibus.

Sing. { Nom. bic Sermo }
G. bujus sermonis { G. horū sermonū
D. bic sermoni { D. his sermonibus
A. hunc sermonē { Ac. bos sermones
Vocat. O sermo { Vocat. O sermones
A. ab hoc sermonē { A. ab his sermonibus

An Introduction

So *bic Macro*, the poynt of a Sword: *bic Delphyn*, *inis*, a Dolphin Fish: *bac Civitas*, *atis*, a Citie: *bac Lex, legis*, a Law: *Iudex, icis*, a Judge: *Fræsul*, a Bishop: *Passer, eris*, a parrow: and such as follow, having the Genitue of the Plurall Number in ium: as, *bac Sedes, sedis*, a Seat: *bac Vallis, lis*, a Valley: *bac Ars, artis*, an Arte.

Tem- pus.	Sing.	<i>Nō. hoc tempus</i>		<i>Nō. hac tempora</i>	
		<i>G. hujus tēporis</i>		<i>G. horū temporum</i>	
		<i>D. huic tempori</i>		<i>D. bis temporibus</i>	
		<i>Acc. hoc tempus</i>		<i>Acc. hac tempora</i>	
		<i>Vocat. O tempus</i>		<i>Vocat. O tempora</i>	
		<i>A. ab hoc tēpore</i>		<i>A. ab his tēporibus</i>	

Nomina neutri generis habet Nom. Acc. & Voc. similares, &c. So *Diadema, atis*, a Kinges Crowne: *Fulmen, inis*, Thunder: *Pectus, oris*, the Breast: *Caput*, the Head: *Guttur*, the Throat: which are of the Neuter Gender.

Man- tile	Sing.	<i>Nom. hoc mantile</i>		<i>Nom. bac mantilia</i>	
		<i>G. hujus mantilis</i>		<i>G. horum mantilium</i>	
		<i>Dat. huic mantili</i>		<i>Dat. bis mantilibus</i>	
		<i>Accus. hoc mantile</i>		<i>Acc. bac mantilia</i>	
		<i>Vocat. O mantile</i>		<i>Vocat. O mantilia</i>	
		<i>Ab. ab hoc mantili</i>		<i>A. ab his mantilibus</i>	

Nominativus neutri generis in e, mutatur ablativus in i. So *hoc Sedile, lis*, a Seat: *Calcar, aris*, a Spurre: *Animal, animalis*, a living creature: which are of the Neuter Gender, and haue the Ablatiue of the Singular Number in i.

The

The fourth Declination. 9

The marke of the Fourth Declination, is, the Genitue in us. and the Datiue in ui: as, *Fructus*, Fruit: *fructus, fructui*. Nownes of the fourth Declination, are thus declyned:

S. N. G. D. A. V. A. p. N. G. D. A. V. A.
us, us, ui, um, us, u. us, au, ib⁹, us, us, ibus

Sing.	<i>Nom. bic fructus</i>		<i>Nom. bi fructus</i>	
	<i>G. hujus fructus</i>		<i>G. horū fructuum</i>	
	<i>D. huic fructui</i>		<i>D. bis fructibus</i>	
	<i>A. hunc fructum</i>		<i>Acc. bos fructus</i>	
	<i>Vocat. O fructus</i>		<i>Vocat. O fructus</i>	
	<i>A. ab hoc fructu</i>		<i>A. ab his fructibus</i>	

So *Sensus*, a Sense: *Magistratus*, a Magistrate.

These also belong to this Declination: some Nownes of the Neuter Gender, ending in u: which are not declyned in the Singular number: but in the Plurall number are declyned lyke Nownes of this Declination: ever keeping the Rule of the Neuter Gender aforesayd: as, *Genu*, the Knee: *Cornu*, an Horne.

Sing.	<i>Nom. hoc genu</i>		<i>Nom. bac genua</i>	
	<i>G. hujus genua</i>		<i>G. horū genuum</i>	
	<i>D. huic genu</i>		<i>Dat. his genibus</i>	
	<i>Acc. hoc genu</i>		<i>Acc. bac genua</i>	
	<i>Vocat. O genu</i>		<i>Vocat. O genua</i>	
	<i>A. ab hoc genu</i>		<i>A. ab his genibus</i>	

The

Quarta Decl
est nominis que
rundam in us
quorum Geni
tibus definit
in us, & Da
tibus in ui.

Fru-
Etus.

Nomina in u,
in singulari
*sunt indecli-*nabilia.**

Genu.

The Marke of the Fift Declination, is,
The Geuitiue and Datiue Singular
ending in ei: as, *bacres*, a thing: Gen.
rei, Datiuo *rei*.

... Native &c. Nownes of the Fyft Declination, are thus declyned:

S. N. G. D. A. V. A. p. N. G. D. A. V. A.
es, ei, ei, em, es, e. es, erū, ebus, es, es, ebus.

Res.	Singulariter.	Nom. <i>hæc res</i>	Pluraliter.	Nominativo <i>bæ res</i>
		Gen. <i>bujus rei</i>		Genit. <i>harum rerum</i>
		Dat <i>huic rei</i>		Dativo <i>bis rebus</i>
		Acc. <i>hanc rem</i>		Accusativo <i>bas res</i>
		Vocat. <i>O res</i>		Vocativo <i>O res</i>
		Abl. <i>ab hac re</i>		Ablativo <i>ab bis rebus.</i>

So Dies, a Day: Facies, a Face.

Of Adjective Nouns.

How many sorts of Nouns are there?
Two: some are Substantives, and
some are Adjectives.

What are Substantive Nouns?

A Substantive is a Nowne, which hath but one article only: as, *bis Pater*, a Father. Or two at the most: as, *bis & bae Parens*. And they are thus interpreted: *Domus*, an House: *Manus*, the Hand: *Virtus*, Virtue.

Of Substantive Nouns, some are called Proper Nownes; and some, Appellatiues. A Proper Nowne . is that which agreeth to one particular thing only: as , *Londinum* , *Fetius* , *Abenus* .

An Appellatiue, is common to moe:as,
Homo, Virs, Fluvius.

What is an Adjective Now? 1

It is a Nowne, which is declyned thoro^w all the three Genders, and Articles: as, *bis bonus*, *bæc bona*, *boc bonum*. For we say, *bonus vir*, a good man: *bona fæmina*, a good woman: *bonum ingenium*, a good nature.

Here is to be observed, That an Adjective, without a Substantive, can not make a perfect sense: as *velox*, swifr: unless ye say, *velox equus*, a swift horse: or, *velox canis*, a swift dog.

How are Adjectives declinued?

Some of them are declyned by the first and second Declinations: as, *bonus*, *bona*, *bonum*: and some by the third onlie: as, *felix*, *mitis*, *mitior*, *celeber*. *Adiectiva sunt vel prime et secunda Declinationis, vel*

Of Adjectives, of the first and second Declinations.

Adjectives of this sort, if they end in *us*, are declyned, for the Masculine, as, *Ventus*: for the Fœminine; as, *Litera*: and for the Neuter, as, *Templum*, thus:

Singul.	N. <i>bonas, bona, bonū</i>	Plural.	N. <i>boni, bona, bona</i>
			G. <i>boni, bona, boni</i>
			D. <i>bono, bona, bono</i>
	A. <i>bonum, nam, nū</i>		A. <i>bonos, bonas, bona</i>
	V. <i>bone, bona, bonum</i>		V. <i>boni; bona, bone</i>
	A. <i>bono, bona, bono</i>		Abl. <i>bonis.</i>

12 An Introduction

Nominativus
en us, facie.
Vocativum
in e.

As *Bonus* is declined, so these, & such like, *Gratus*, thankfull; *ingratus*, vnthankfull, &c.

In Adiectives of other Terminations, the Vocative is like the Nominative: as, *Tener*, *tenera*, *tenerum*, tender: *Satur*, *satura*, *saturum*, full: *Pulcher*, *pulchra*, *pulchrum*, faire.

Of Adiectives of the third Declination.

Adiectivater-
gia Declinatio-
nis, vel sunt
nius termi-
nationis, vel
duarum ter-
minationum,
vel trius.

Adiectives of the third Declination, are of three sorts: some haue but one Termination: as, *bic bæc boc Fælix*, happy. Some haue two: as, *bic & bæc Miti-
tis, & hoc meeke*; *bic & bæc Mi-
tior, & hoc mitius*, more meeke. Some haue three: as, *bic Celeber, bæc celebris, hoc celebre*. famous. And these examples are thus to bee declyned:

Singul.	plural. (<i>licia</i>
Nom. <i>bic bæc boc fælix</i>	<i>N. bi & bæc fælices, & bæc fæ- g. horum harum horum fælicium</i>
genit. <i>bujus fælicis</i>	
dat. <i>buic fælici</i>	<i>dat. his fælicibus</i>
a. <i>bunc bæc fælicē, & hoc</i>	<i>acc. hos has fælices, & bæc cia</i>
voc. <i>O fælix (fælix</i>	<i>voc. O fælices, ces, cia</i>
ab. <i>ab hoc bac hoc fælice.</i>	<i>abl. ab his fælicibus.</i>
(<i>vel fælici.</i>	

According to this Example declyne *Audax*, *audacis*, boide: *Ferox*, *ferocis*, fierce: *Vehemens*, *vchementis*, vehement.

To Grammar.

13

Sing.

N. bic & bæc mitis, & hoc te
gen. *bujus mitis*
dat. *buic miti*
ac. *bunc bæc mitē, & hoc te*
voc. *O mitis, mitis, miti*
abl. *ab hoc bac hoc miti*

Plur.

N. bi & bæc mites, & bæc mitia
gen. *horū harū horam mitium*
dat. *bis mitibus*
ac. *hos bas mites, & bæc tia*
voc. *O mites, mites, mitia*
abl. *ab his mitibus.*

According to this example decline, *Dulcis*, sweete: *Fortis*, strong: *Brevis*, short: *Mollis*, soft: *Tristis*, sad.

Sing. (*mitius*

N. bic & bæc mitior, & hoc
gen. *bujus mitioris*
dat. *buic mitiori* (*mitius*
a. *bunc bæc mitiore, & hoc*
voc. *O mitior, mitior, tius*
abl. *ab hoc bac hoc mitio-*

(*re, vel mitiori.*

plur. (*mitiores*

*N. bi & bæc mitiores, & bæc mi-
g. horum harum horum mitio-*
dat. *bis mitioribus* (*mitioribus*
a. *hos bas mitiores, & bæc tiora*
voc. *O mitiores, mitiores, mitiora*
abl. *ab his mitioribus.*

So decline, *Fælicior*, happier: *Dulcior*, *Fortior*, *Brevior*, *Mollior*, *Tristior*, *Darior*, &c.

Sing.

n. bic celeber, bæc bris, hoc bre
gen. *bujus celebris*
dat. *buic celebri*
a. *bunc bæc celebrē, et hoc bre*
voc. *O celeber, celebris, bre*
abl. *ab hoc bac hoc celebri*

plur. (*celebres*

n. bi & bæc celebres, et bæc bri-
gen. *horū harū horū celebriū*
dat. *bis celebribus*
a. *hos bas bres, et bæc bri-*
voc. *O celebres, bres, bri-*
abl. *ab his celebribus.*

So declyne. *Acer*, *acris*, *acre*, vehement: *Saluber*, *bris*, *bre*, wholesome: the second syllabe being long.

Of

paratione.

Adjectiva comparantur, quo-
rum significatio
potest augeri,
vel minui.Tres sunt gra-
dues compara-
tionis, positi-
vus, compara-
tivus, & su-
perlativus.Comparativus
formatur in ge-
nitivo vel dati-
vo in i, adden-
do or.

Superlativus

formatur in ge-
nitivo vel dati-
vo in i, adden-
do s & simus.Positivus in
er, Superlati-

Some Adjectives are compared; to wit, those whose significations may encrease, or bee diminished: as, *doctus*, learned. For wee may say, *doctior*, more learned: *doctissimus*, most learned. But in these Adjectives, *omnis*, all: *nullus*, none, and such lyke, this is not to be found.

There bee three degrees of Comparison: the Positivue; as, *mitis*, meeke: the Comparatiue; as, *mitior*, more meeke; or, meeker: the Superlatiue; as, *mitissimus*, most meeke; or, meekest.

If the Positivue bee an Adjective of the first and second Declination, the Comparatiue is formed from the Genitue in *i*; by adding *or* and *us*: as, *durus*, hard: *duri*, *durior*, *durius*.

If the Positivue bee of the third Declination, the Comparatiue is formed from the Datiue in *i*; by adding *or* and *us*: as: *fortis*: *forti*, *fortior*, *fortius*.

If the Positivue bee of the first and second Declination, the Superlatiue is formed from the Genitue in *i*; by adding *s* and *simus*: as, *durus*, *duri*, *duriissi-
mus*, *a. um*.

If the Positivue bee of the third Declination, the Superlatiue is formed from the Datiue in *i*; by adding *s* and *simus*: as, *fortis*, *forti*, *fortissimus*, *a. um*. Strongest.

But if the Positivue end in *er*; whether it be

it be of the first and second Declination: as, *pulcher*, fayre: or of the third; as, *pauper*, poore; the Superlatiue is formed from the Nominatiue in *er*; by adding *rimus*, as: *pulcherrimus*, most fayre: *pau-
perrimus*, most poore.

The Positivue is an Adjective, sometymes of the first and second Declination; as, *durus*, *a. um*: sometymes of the third; as, *bic & bac mitis*, & *hoc mite*.

The Comparatiue is ever an Adjective of the third Declination; as, *bic & bac
mitior*, & *hoc mitius*.

The Superlatiue, is ever an Adjective of the first and second Declination: as, *mitissimus*, *a. um*.

optimus: *Malus*, *pejor*, *pejissimus*: *Magnus*, *major*, *maximus*: *Parvus*, *minor*, *minimus*: *Multus*, *plurimus*: *Multa*, *pluri-
ma*: *Multum*, *plus*, *plurimum*.

Of Adjectives, which are not compared.

Of this sort are sundrie; as Interrogatiues, and Relatiues, &c. Interrogatiues are these: *Quis*? Who? *Quid*? What? *Qualis*? Of what qualitie? *Quan-
tus*? Of what quantitie? And such lyke, used when wee demand.

Relatiues; as, *qui*, *quæ*, *quod*, haue ever some reference to the thing going before: and that which went before, is called an Antecedent: as, *Vir sapit, quæ
panca*

vum format
nominativo,
addendo rimus
Positivus es
Adjectivum
*prima & se-
cunda Decli-
nationis, vel*
tertiatantum
Comparatiue
*semper est ter-
tia.*

Superlativus
*prima & se-
cunda.*

Irregulariter
comparantur,
Bonus, melior,

*Adjectiva in-
comparabila,*
*sunt Interro-
gativa, Rela-
tiva, &c.*

paucā loquitur. Hee is a wyse Man, who speaketh sparingly.

QVIS. Sing. nom. *Quis, quæ, quod.* g. *Cuius.* d. *Cui.* ac. *quem, quam, quod.* voc. *caret.* ab. *qui, qua, quo.* Plur. nom. *Qui, quæ, quæ.* g. *quorum, quarum, quo-ram.* d. *queis, vel quibus.* ac. *quos, quas, quæ.* voc. *ca-ret.* abl. *queis, vel quibus.*

So the Relatiue, *Qui?* Which? is to bee declyned: as also the Substantiue, *Quid?* What? in the neuter Géder.

De Prono-mine.

Pronomina sunt quin-de-cem.

There are fifteene Pronownes, which are most vsuall; as, *Ego, I: tu, thou: sui,* of himselfe: *ille, hee: ipse,* hee himselfe: *iste, this man: hic, this man: is,* this man: *meus, myne: tuus, thyne: suis,* his owne: *noster, ours: vester, yours: no-stras,* a man of our Countrey: *restras,* a man of your Countrey. Whereof foure haue the Vocatiue, *Tu, meus, noster, & nostras,* and all the rest want it. *Sui* wanteth also the Nominatiue.

Tria sunt pronomina de-monstrativa. These three Pronownes, *Ego, tu, sui,* are called Demonstratiues, because they serue to poynt out a Person; as, *Ego do-ceo, I teach: tu discis, thou learnest:* and are thus declyned:

EGO. Sing. nom. *Ego.* gen. *mei.* dat. *mibi.* ac-cus. *me.* vocat. *caret.* abl. *me.*

plur. nom. *Nos.* gen. *nostrum, vel nostri.* dat. *nobis.* accus. *nos.* voc. *caret.* abl. *nobis.*

TV. Sing. nō. *Tu.* g. *tui.* d. *tibi.* ac. te. v. *tu.* abl. te. Plur. nom. *Vos.* gen. *vestrum, vel vestri.* dat. *vobis.*

accus. *vos.* voc. *vos.* abl. *vobis.*

SVI. Sing. nom. *caret.* gen. *sui.* dat. *sibi.* acc. se. voc. *caret.* abl. se.

Plur. nom. *caret.* gen. *sui.* dat. *sibi.* acc. se. voc. *caret.* abl. se.

These fiue, *Ille, Ipse, Iste, Hic, Is;* with the Compound, *Idem, the same;* are called Relatiues, because they haue a reference to some Antecedent; as, *Patrem tuum quærit, at ille non adest;* Hee is seeking your Father, but hee is not present. And these are sometymes Demonstratiues; as, *Illum adi, Go to him.* And they are thus declyned:

ILLE. Sing. nom. *Ille, illa, illud.* gen. *Illias.* d. *Illi.* acc. *Illem, illam, illud.* voc. *caret.* ab. *Ilo, illa, illo.*

Plur. nom. *Illi, illæ, illa.* g. *gē.* *Illorum, illarum, illorum.* dat. *Illis.* acc. *Illos, illas, illa.* voc. *caret.* abl. *Illis.*

ISTE, Ista, Istud; **IPSE, Ipsa, Ipsum;** are to bee declyned as **ILLE.**

HIC. Sing. nom. *Hic, hæc, hoc:* gen. *Hujus:* dat. *Huic:* &c. as before in the Nowns.

IS. Sing. nom. *Is, ea, id:* gen. *Ejus:* dat. *Ei:* ac. *Eam,* *eam, id:* voc. *caret:* abl. *Eo, ea, eo.*

plur. nō. *ei,* *vel ii, eæ, ea:* g. *eorum, earum, eorum:* d. *eis,* *vel iis:* acc. *eos, eas, ea.* voc. *caret:* abl. *eis, vel iis.*

IDEM. Sing. nom. *Idem eadem, idem:* gen. *eiusdem:* dat. *eidem:* acc. *eundem, eadem, idem:* voc. *caret:* abl. *eodem, eadem, eodem.*

An Introduction

plur. nō. *Eidē, vel iidē, eadē, eadē: g. eorundē, earundē, eorundē, eorundē: d. eisdē, vel iisdē: acc. eosdē, easdē, eadē: voc. caret: abl. eisdē, vel iisdē.*

*Quinque sunt
pronomina
possessiva.*

*Duo sunt Pro-
nomina Gen-
tilia.*

*De Parti-
cipio.*

*Participia in
ans & ens,
declinantur ut
Foelix. Reli-
qua desinunt
in us, & de-
clinantur ut
Bonus, bona,
bonum.*

ALL Participles are Adjectiues, and are declyned lyke Nouns. For Participles in ans, and ens, are declyned lyke *Fœlix*, or *Vehemens*. The rest ende in us, and are declyned as *Bonus, a, um*. as, *bic hæc hoc amans*, loving: *bic hæc hoc docens*, teaching: *docturus, a, um*, hee who is to teach: *doctus, a, um*, hee that is alreadie taught: *docendus, a, um*, he that is to be taught.

Of Person.

These three parres of Oration, Nowne, Pronowne, and Participle, haue one common propertie, called *Personas*, a person.

There are three Persons; the first, second, and third. **O**f the first Person, is the Pronowne *Ego*, and any word

An Introduction

plur. nō. *Eidē, vel iidē, eadē, eadē: g. eorundē, earundē, eorundē, eorundē: d. eisdē, vel iisdē: acc. eosdē, easdē, eadē: voc. caret: abl. eisdē, vel iisdē.*

These fiue, *Meus, tuus, suis, noster, vester*, are called Possessiues, because they signifie a Brooking or Possession of a thing; as, *Liber meus*, my booke: and are declyned as *Bonus, a, um*: except that *meus* hath *mi, mea, meum*.

These two, *Nostras* and *vestras*, are called *Gentilia*, because they signifie of what Nation one is; as, *est nostras*, hee is our Countrey-man. And are to bee declyned as *Fœlix*.

Of a Participle.

ALL Participles are Adjectiues, and are declyned lyke Nouns. For Participles in ans, and ens, are declyned lyke *Fœlix*, or *Vehemens*. The rest ende in us, and are declyned as *Bonus, a, um*. as, *bic hæc hoc amans*, loving: *bic hæc hoc docens*, teaching: *docturus, a, um*, hee who is to teach: *doctus, a, um*, hee that is alreadie taught: *docendus, a, um*, he that is to be taught.

Of Person.

These three parres of Oration, Nowne, Pronowne, and Participle, haue one common propertie, called *Personas*, a person.

There are three Persons; the first, second, and third. **O**f the first Person, is the Pronowne *Ego*, and any word

To Grammar.

word joyned therunto; as, *Ego amicūs*, I your friend: *Nos amici*, Wee your friends.

Of the second Person, is the Pronowne *Tu*, and any word adjoyned therunto; as, *Tu amicus*, Thou my friend, *Vos amici*, Yee my friends. Lykewyse, all Vocationes are of the second Person, as, *Petre veni*, come Peter.

Of the third Person, is *Ille*, and all Nownes, Pronouns, and Particiles, to which *Ego* and *Tu* are not joyned; as, *Rex adventat*, The King is comming. Hitherto of Nowne, Pronowne, and Participle.

Of a Verbe.

A Verbe is conjugated by Moods, Tymes, Numbers, and Persons.

There are sixe Moods; The Indicatiue, Imperatiue, Optatiue, Potentiall, Subjunctiue, and Infinitiue.

There are fiue Tymes; the Present, Imperfet, Perfect, Plusquam-perfet, and Future.

Numbers are two: the Singular, as, *Amo*, I loue: the Plurall, as, *Amamus*, Wee loue.

There are three Persons, in both the Numbers: as, *Ego amo*, I loue, the first person: *Tu amas*, thou louest, the second person: *Ille amat*, hee loveth, the third person. So lykewyse in the plurall: *Nos amamus*, Wee loue: *Vos amatis*, Yee loue: *Illi amant*, they loue.

There are foure Conjugations: The First, Second, Third, and Fourth. And every Conjugation hath two Formes: The Actiue in *o*: as, *Amo*: the Passiue in *or*, as, *Amor*.

The marke of the first Conjugation, is [a] long before *re* or *ri*, in the Infinitiue: as, *Amo, amare, amari*.

Optativus modus. Præsens. Vtinam.

sing.

Amem, I wish I loue
ames, I wish thou loue
amet, I wish hee loue

Marke, that *Amem* signifieth sometymes a thing present, and sometymes a thing to come.

Sing. *Imperfectum.* Plur.

Amarem, I wish I were
Amaremus, I wish we were

(loving
res, I wish thou, &c.
ret, I wish he were, &c.

Sing. *Perfectum.* Plur.

Amaverim, I wish I haue
Amaverimus, I wish we haue

(loved
ritis, I wish thou hast, &c.
rit, I wish he haue, &c.

Sing. *plusquamperfectum.* Plur.

Amavissim, I wish I had
Amavissimus, I wish we had

(loved
visses, I wish thou, etc.
visset, I wish he had, etc

Sing. *Futurum.* Plur.

Amavero, I with I loue
Amaverim, I wish we loue

(hereafter
veris, I wish thou loue
verit, I wish he loue, etc

Sing. *Potentialis Modus. Præsens.* Plural.

Amem, I may or can
Amemus, wee may or can

(loue
amis, thou may or can
amet, he may or can, etc

Amemus, yē may or can, etc
ament, they may or can, etc

Primæ Conjugationis, Vox Activa.

Amo, amas, amavi, amatum, amare.

Sing. Indicativus. plur.

<i>Amo</i> , I loue	<i>Amamus</i> , Wee loue
<i>amas</i> , thou louest	<i>amatis</i> , Yee loue
<i>amat</i> , he loueth	<i>amant</i> , They loue

Sing. *IMPERFECTVM.* Plur. (ving
Amabam, I was loving | *Amabamus*, we were lo-
amabas, thou wast loving | *batis*, yee were loving
amabat, hee was loving | *bant*, they were loving

Sing. *PERFECTVM.* plur.

<i>Amavi</i> , I haue loved	<i>Amavimus</i> , wee haue loved
<i>visti</i> , thou hast loved	<i>amavistis</i> , yee haue loved
<i>vit</i> , hee hath loved	<i>verunt vel vere</i> , they haue, etc.

Sing. *Plusquamperfectum.* plur.

<i>Amaveram</i> , I had loved	<i>Amaveramus</i> , we had loved
<i>veras</i> , thou hadst loved	<i>amaveratis</i> , yee had loved
<i>verat</i> , hee had loved	<i>amaverant</i> , they had loved

Sing. *Futurum.* plur.

<i>amabo</i> , I shal or wil loue	<i>amabimus</i> , wee shall or, etc.
<i>amabis</i> , thou shalt, etc.	<i>amabitis</i> , yee shall or, etc.
<i>amabit</i> , hee shall, etc.	<i>amabunt</i> , they shall or, etc.

Imperativus Modus. præsens.

plur.

Sing.	<i>Amemus</i> , let vs loue
<i>Ama</i> , loue thou	<i>amate</i> , loue yee
<i>amet</i> , let him loue	<i>ament</i> , let them loue

Sing. Altera vox.

<i>Amato tu</i> , loue thou	<i>Amemus</i> , let vs loue
<i>amato ille</i> , let him loue	<i>Amarote</i> , loue yee
	<i>Amamo</i> , let them loue

Optat

Sing. Imperf. plur.

Amarem, I might or should (loue) *amarem⁹*, we might or (should loue
amares, thou might or, &c. *retis*, ye might or, &c.
amaret, he might or, &c. *rent*, they might or, &c.
 Sing. perfectum. plur.

Amaverim, I might haue (loved) *amaverim⁹*, we might haue (loved
veris, thou might, etc. *ritis*, yee might haue, etc.
verit, he might, etc. *rint*, they might haue, etc.
 Sing. plusquamperfectum. plur.

Amavissim, I might had (loved) *amavissim⁹*, we might had (loved
ses, thou might had, etc. *setis*, yee might had, etc.
set, he might had, etc. *sent*, they might had, etc.
 Sing. Futurum. plur.

Amavero, I may loue here- (after) *amaverimus*, we may loue (hereafter
ris, thou may loue, etc. *ritis*, yee may loue, etc.
rit, hee may loue, etc. *rint*, they may loue, etc.
 Sing. Subjunct. præf. Cum. plur.

Amem, seeing I loue *amemus*, seeing we loue
ames, seeing thou louest *ametis*, seeing yee loue
amet, seeing he loveth *ament*, seeing they loue
 Sing. imperfectum. plur.

Amarem, when I was lo- (ving) *amaremus*, when we were (loving
res, when thou wast, etc. *retis*, when yee were, etc.
ret, when hee was, etc. *rent*, when they were, etc.
 Sing. perfectum. plur.

Amaverim, seeing I haue (loved) *amaverim⁹*, seeing we haue (loved

Sing. *ris*, seeing thou hast, etc | *ritis*, seeing yee haue, etc
rit, seeing hee hath, etc | *rint*, seeing they haue, etc
 Sing. plusquamperf. plur.
amavissim, whē I had lo- (ved) *amavissimus*, whē we had (loved

ses, whē thou hadst, etc | *setis*, when yee had, etc
set, when hee had, etc | *sent*, when they had, etc.
 Sing. futurum. plur.

Amavero, whē I shall haue (loved) *amaverimus*, whē we shal (haue loved
ris, when thou shalt, etc | *ritis*, when yee shall, etc
rit, when hee shall, etc | *rint*, when they shal, etc

Infinitivus modus. præf. & præt. imp.

S I N G .
Me amare, mee to loue | *Nos amare*, vs to loue
Te amare, thee to loue | *Vos amare*, you to loue
Illum amare, him to loue | *Illos amare*, them to loue
 Sing. perfect. & plusquam. plur.

Me amavisse, me to haue or (had loved)
te amavisse, thee to haue, &c | *nos amavisse*, vs to haue (or had loved
illum amavisse, him to, &c | *vos amavisse*, you to, etc
 Sing. Futurum.
Me amaturū esse, me to loue (hereafter)

te amaturū esse, thee to, etc | *Nos amatuerosēsse*, vs to (loue hereafter
illum amaturū esse, him to, etc | *illos amatuerosēsse*, them, etc plur.

Wee say also, *Amaturū esse*, according as the Construction requyreh ; as shall be declared here-after .

Gerundia. *Amandi*, of loving.
amando, in, or by loving.
amandum, to loue.

Supinum prius. *Amatum*, to loue.

Particip. *Amans*, loving. (loue.
Amaturas, he that is to loue, or about to
INDICATIVVS.

Præf. *Sum*, I am: *es*, thou art: *est*, he is. plur.

Sumus, wee are: *estis*, yee are: *sunt*, they are.

Imp. *Eram*, I was: *eras*, thou wast: *erat*, he was. plur.

Eramus, we were: *eratis*, ye were: *erant*, they were.
perf. *Fui*, I haue bene: *fuisti*, thou haist bene: *faist*, he
hath bene. plur. *Fuimus*, we haue bene: *fuistis*, ye
haue bene: *fuerant*, *vel fuerere*, they haue bene.

plusq. *Fueram*, I had bene: *fueras*, thou hadst bene:
fuerat, he had bene. plur. *Fueramus*, we had bene:
fueratis, ye had bene: *fuerant*, they had bene.

Fut. *Ero*, I shall or will be: *eris*, thou shalt be: *erit*, he
shall be. plur. *Erimus*, we shall be: *eritis*, ye shall
be: *erunt*, they shall be.

IMPERATIVVS.

Præf. *Sis*, *vel es*, be thou: *fit*, let him be. plur. *Si-
mus*, let vs be. *sitis*, *vel este*, be ye. *sint*, let them be.

Alt. vox. *Esto tu*, be thou. *estoille*, let him be. plur.
Simus, let vs be. *estote*, be ye. *sunto*, let them be.

Optativus. Vtinam.

Præf. *Sim*, I wish I be. *sis*, I wish thou be. *fit*, I wish
he be. plur. *Simus*, I wish we be. *sitis*, I wish ye
be. *fit*, I wish they be.

Imp. *Essem*, I wish I were. *effes*, I wish thou were.
effet, I wish he were. plur. *Essemus*, I wish wee
were. *sitis*, I wish ye were. *sent*, I wish they were.
perf. *Fuerim*, I wish I haue bene. *ris*, I wish thou haist
bene. *it*, I wish he hath bene. plur. *Fuerimus*, I

wish we haue bene. *sitis*, I wish ye haue bene,
rint, I wish they haue bene.

plusq. *Fuissem*, I wish I had bene. *fuisses*, I wish thou
hadst bene. *fuisset*, I wish he had bene. plur.

Fuissimus, I wish we had bene. *setis*, I wish ye
had bene. *sent*, I wish they had bene.

Fut. *Fuero*, I wish I be hereafter. *fueris*, I wish thou
be hereafter. *fuerit*, I wish he be hereafter.

Fuerimus, I wish we be hereafter. *sitis*, I wish ye
be hereafter. *rint*, I wish they be hereafter.

POTENTIALIS.

Præf. *Sim*, I may, or can be. Imp. *essem*, I might,
or should bee. Perf. *fuerim*, I might haue beene.
Plusquam. *fuissem*, I might had beene. Fut. *fue-
ro*, I may perchance bee heere-after.

SVBIVNC TIVVS. CVM.

præf. *Sim*, seeing I am. imp. *essem*, when I was.
perf. *fuerim*, seeing I haue bene. plusq. *fuissem*, whē
I had bene. fut. *fuero*, when I shall haue bene.

INFINITIVVS.

præf. et præt. imperf. *esse*, to bee.

perf. et plusq. perf. *fuisse*, to haue or had bene.
futur. *fore*, to bee heere-after.

Conjugationis primæ, Vox Passiva.

Amor, *amaris* vel *amare*, *amatus sum* vel
fui, *amatu*, *amari*.

INDICATIVVS.

Præf. *Amor*, I am loved. *amaris*, vel *amare*, thou art
loved. *amatur*, he is loved. *Amatus*, we are loved.
amamini, ye are loved. *amantur*, they are loved.

IMPERF

Imp. *amabar*, I was loved. *baris*, *vel bare*, thou wast loved. *batur*, he was loved. plur. *amabamur*, we were loved. *bamini*, ye were loved. *bantur*, they were, etc. perf. *amatus sum*, *vel fui*, I haue bene loved. *tus es*, *vel fuisti*, thou hast bene loved. *tus est*, *vel fuit*, he hath bene loved. pl. *amati sum⁹*, *vel fui⁹*, we haue bene loved. *ti es⁹*, *vel faisti*, ye haue bene loved. *ti sunt fuerunt*, *vel fuerent*, they haue bene loved. plusq. *amatus eram*, *vel fueram*, I had bene loved. *tus eras*, *vel fueras*, thou hadst bene loved. *tus erat*, *vel fuerat*, he had bene, etc. plur. *amati eram⁹*, *vel fueramus*, we had bene loved. *ti eratis*, *vel fueratis*, ye had bene loved. *ti erant*, *vel fuerant*, they had bene, etc. fut. *Amabor*, I shal or wil be loved. *beris*, *vel bere*, thou shalt be loved. *bitur*, he shal be loved. plur. *amabimur*, we shall be loved. *bimini*, ye shall be loved. *bantur*, they shall be loved.

Sing. IMPERATIVVS.

præf. *Amare*, be thou loved. *ametur*, let him be loved. plur. *amemur*, let vs be loved. *amamini*, be ye loved. *assentur*, let them be loved.

Alt. vox. *amator tu*, be thou loved. *amator ille*, let him be loved. plur. *amemur*, let vs be loved. *amamini*, be ye loved. *amantur*, let them be loved.

Sing. OPTATIVVS. VTINAM.

præf. *Amer*, I wish I be loved. *eris*, *vel ere*, I wish thou be loved. *etur*, I wish he be, etc. plur. *amemur*, I wish we be loved. *emini*, I wish yee bee loved. *entur*, I wish they bee loved.

imp. *Amarer*, I wish I were loved. *eris*, *vel rere*, I wish thou were loved. *etur*, I wish he were, etc.

plur. *amaremur*, I wish wee were loved. *remini*, I wish ye were loved. *rentur*, I wish they, &c. perf. *Amatus sim*, *vel fuerim*, I wish I haue bene loved *tus sis*, *vel fueris*, I wish thou hast bene, etc. *tus sit*, *vel fuerit*, I wish he, etc. plur. *amati simus*, *vel fuerimus*, I wish we haue bene loved. *ti sitis*, *vel fueritis*, I wish ye, etc. *ti sint*, *vel fuerint*, I wish they, etc. plusq. *Amatus essem*, *vel fuissē*, I wish I had bene loved. *tus esses*, *vel fuisses*, I wish thou, etc. *tus esset*, *vel fuisset*, I wish he, etc. plur. *amati essem⁹*, *vel fuissē⁹*, I wish we had bene loved. *ti essetis*, *vel fuissetis*, I wish ye, etc. *ti essēt*, *vel fuissetēt*, I wish they, etc. fut. *Amatus ero*, *vel fuero*, I wish I be loved hereafter. *tus eris*, *vel fueris*, I wish thou be loved, etc. *tus erit*, *vel fuerit*, I wish he, etc. plur. *amati erim⁹*, *vel fuerim⁹*, I wish we be loved hereafter. *ti eritis*, *vel fueritis*, I wish ye be, etc. *ti erunt*, *vel fuerint*, I wish they, etc.

POTENTIALIS.

Præf. *Amer*, I may or can bee loved. imp. *amarer*, I might or should be loved. perf. *amatus sim*, *vel fuerim*, I might haue bene loved. plusq. *amat⁹ essem*, *vel fuissē*, I might had bene loved. fut. *amatus ero*, *vel fuero*, I may be loved hereafter.

SUBIUNCTIVUS. CUM.

Præf. *Amer*, seeing I am loved.

imp. *amarer*, when I was loved.

perf. *amatus sim*, *vel fuerim*, seeing I haue bene loved

plusq. *amat⁹ essem*, *vel fuissē*, whē I had bene loved.

fut. *amatus ero*, *vel fuero*, whē I shal haue bene loved.

INFINIT

præf. et imp. *me amari*, me to be loved, etc. pl. *nos amari*, vs to be, etc. perf. et plusq. *me amatū esse*, vel *fuisse*, me to haue or had bene loved. Plur. *Nos amatos esse*, *vel fuisse*, vs to haue, or had bene loved, etc. Fut. *prinū. me amatū iri*, me to be loved hereafter.

plur. *nos amatum iri*, vs to be loved hereafter. Fut. *secundū me amādū esse*, me to be loved herafter.

plur. *nos amandos esse*, vs to be loved hereafter. Supinum posterius. *Amatu*, to be loved.

Participia. *Amatus*, loved.

Amandus, he that is to be loved.

In the following Table, the first Tyme giveth origine to the rest.

1. *Amo*, *amem*.

2. *Amas, amabā. amavi, amabo, ama, amato, amarē, amare.*

3. *Amavi, amaverā amaverim, amavissē, amavero, amavis-*

4. *Amant, amanto.* (se, *amatum*.)

5. *Amabam, amans.*

6. *Amans, amandi, amando, amandum.*

7. *Amandi, amandus.*

8. *Amatū, amatur⁹*; as also *amatu*, whero *amat⁹* is formed.

9. The Tymes and Persons of the Passiue Voyce, may be easily formed from the same Tymes and Persons of the Actiue, by adding, or changing of Letters; as, *amo*, ad *r*, so will bee *amor*: *amas*, change *s* in *ris*, or *re*; so will be *amaris*, *vel amarē*, &c.

10. There are certayne Tymes circumscrybed by the Participles *amatus, amaturus, amandus*; and the Tymes of the Verbe *sum*; as may be seene in the Example of the First Conjugation, alreadie set downe.

According to *Amo*, and *Amor*, ye may conjugate *Lau-
do*, I prayse; *Laudor*, I am prayfed: *Probo*, I allow; *Pro-
ber*, I am allowed.

Secundæ Conjugationis, Vox Activa.

Doceo, doces, docui, doctum, docere.

The Marke of the Second Conjugation, is (e) long, before *re* or *ri*, in the Infinitive; as, *Docere, doce: i.*

INDICATIVVS.

Præf. *Doceo*, I teach: *ces, cet.* *Docemus, certis, cent.* imp. *Docebā*, I was teaching: *bas, bat. Bam⁹, batis, bant.* perf. *docui*, I haue taught: *isti, it. uim⁹, uistis, uerūt vel uere* plusq. *docueram*, I had taught: *ras, rat. ram⁹, ratis, rant.* fut. *Docebo*, I shall teach: *bis, bit. bimus, bitis, bunt.*

IMPERATIVVS.

Præf. *Doce*, teach thou: *eat, eamus. etc. eant.*

Alt. vox. *Doceto tu, teach thou: to ille. eamus, etote, ento*

OPTATIVVS.

Vtinam. præf. *Doceam*, I wish I teach: *as, eat. eamus, eatis, eant.*

imp. *Docerem*, I wish I were teaching: *res, ret. Doce-
remus, retis, rent.*

perf. *Docuerim*, I wish I haue taught: *ris, rit. Docue-
rimus, ritis, rint.*

plusq. *docuissē*, I wish I had taught: *ses, set. sem⁹, setis, sen-* fut. *docuero*, I wish I teach herafter: *ris, rit. rimus, ritis.*

POTENTIALIS.

præf. *Doceam*, I may or can teach. imp. *docerē*, I might or should teach. perf. *docuerim*, I might haue taught. plusq. *docuissim*, I might had caught. fut. *docuero*, I may teach heere-after.

SVBIVNCTIVVS.

præf. *Doceam*, seeing I teach. imp. *docerem*, when I was teaching. perf. *docuerim*, seeing I haue taught

plusq. *docuissim*, when I had taught. fut. *docuero*, when I shall haue taught.

INFINITIVVS.

præf. & imp. *docere*, to teach. perf.

per. et plusq. *Docuisse*, to haue or had teached.
 fut. *Docturus*, vel *docturum esse*, to teach here-after.
Gerundia. *Docendi*, of teaching. *Docendo*, in, or by
 teaching. *Docendum*, to teach.
 Supinum prius. *Doctum*, to teach.
Participia. *Docens*, teaching. *Docturus*, he that is
 to teach, or about to teach.

Conjugationis secundæ, Vox Passiva.
Doceor, doceris, vel docere: doctus sum, vel fui, doctu, doceri.
Præs. Indicativus.
Doceor, I am taght, eris, velere, etur: emur, emini, entur.
 imp. *Docebar, I was taught, baris, vel bare, batur: ba-
 mur, bagini, bantur.*
 perf. *Doctus sum, vel fui, I haue bene taught; es, vel
 faisti; est, vel fuit: docti sumus, vel fuimus; estis, vel
 fuistis; sunt fuerunt: vel fuere.*
 plusq. *Doctus eram, vel fuerā, I had bene taught, eras,
 vel fueras; erat, vel fuerat: docti eramus, vel fuer-
 mus; eratis, vel fueratis; erant, vel fuerant.*
 ut. *Docebor, I shall bee taught, beris, vel bere, bitur:
 binsur, bagini, buntur.*
Præs. Imperativus.

Docere, bee thou taught, eatur: eamur, emini, eantur.
Alt. Vox. *Docetor tu, tor ille: eamur, eminor, entor.*

Optativus. Vtinam.
Præs. *Docear, I wish I bee taught, esris, vel care,
 eatur: eamur, emini, eantur.*
 imp. *Docerer, I wish I were taught, eris, vel re-
 re, retur: remur, remini, rentur.*
 perf. *Doct⁹ sum, vel fuerim, I wish I haue bene taught,
 fis, vel fueris, sit, vel fuerit: docti sumus, vel fueri-*

*mus, sitis, vel fueritis, sint, vel fuerint:
 plusq. Doctus essem, vel fuisset, I wish I had bene
 caught, essem, vel fuisses, esset, vel fuisset: docti essemus,
 vel fuissetus, essetis, vel fuissetis, essent, vel fuissent.
 fut. Doctus ero, vel fuero, I wish I be taught here-
 after, eris, vel fueris, erit, vel fuerit: docti erimus, vel
 fuerimus, eritis, vel fueritis, erunt, vel fuerint.*
Potentialis.

Præs. Docear, I may or can be taught.
 imp. *docever, I might or should be taught.*
 perf. *doctus sum, vel fuerim, I might haue bene taught.*
 plusq. *doct⁹ essem, vel fuisset, I might had bene taught.*
 fut. *doctus ero, vel fuero, I may be taught hereafter.*

Subjunctivus. Cum.

præs. Docear, seeing I am taught.
 imp. *docerer, when I was taught.*
 perf. *doctus sum, vel fuerim, seeing I haue bene taught.*
 plusq. *doct⁹ essem, vel fuisset, whē I had bene taught.*
 fut. *doctus ero, vel fuero, whē I shal haue bene taught.*

Infinitivus.

præs. & imperf. doceri, to bee taught.
 perf. & plusq. *doctus, vel doctum esse, to haue,
 or had beeene taught.*
 fut. 1. *doctum iri, to bee taught heere-after.*
 fut. 2. *docendas, vel docendum esse, to bee taught
 heere-after.*

Supin. posterius. *doctu, to bee taught.*
Participia. *doctus, he that is taught alreadie. docen-
 dus, he that is to be taught, or about to be caught.*
 According to *Doceo*, and *Doceor*, ye may conjugate *Te-
 seo, I holde; Teneor, I am holden: Misceo, I mixe; Mis-
 ecor, I am mixed.*

CONIVG

Conjugationis tertiae, Vox Activa.

Lego, legis, legi, lectum, legere: to reade.

THe Note of the Third Conjugation, is (e) short, before *re*, in the Present of the Infinitive Active; as *Legere*: and (e) short, before *ris* or *re*, in the Present of the Indicative Passive; as, *Legor, Legeris, vel Legere*.

Indicativus.

Praes. *Lego, gis, git: Legimus, gitis, gant.*

Imp. *Legebam, bas, bat: bantus, batis, bant.*

Perf. *Legi, issi, it: imus, istis, erunt, vel ere.*

Plusq. *Legeram, ras, rat: ramus, ratis, rant.*

Fut. *Legam, ges, get: Legemus, getis, gent.*

Imperativus.

Praesens. *Lege, at: amus, ite, ant.*

Alt. vox. *Legito tu, to ille: amus, itote, unto.*

Optat. Potent. Subjunct.

Praes. *Legans, gas, gat: Legamus, gatis, gant.*

Imp. *Legerem, res, ret: legeremus, retis, rent.*

Perf. *Legerim, ris, rit: rimus, ritis, rint.*

Plusq. *Legissem, ses, set: semus, setis, sent.*

Futur. *Legero, ris, rit: rimus, ritis, rint.*

Infinitivus.

Praes. & imp. *legere. perf. & plusq. legisse.*

futur. lecturus, vel lecturam esse.

Gerundia. *legendi, legendo, legendum.*

Supinum prius. *lectum.*

participia. *legens, lecturus.*

Conjugationis tertiae, Vox Passiva.

Legor, legeris, vel legere, lectus sum vel fui, lectu, legi.
Indicativus.

Praes. *Legor, eris, vel ere, itur: imur, imini, untur.*

Imp. *Legebam, baris vel bare, batur: bantur, bantini, bantur.*

Perf. *Lectus sum vel fui, &c. lecti sumus, vel fuiimus, &c.*

To Grammar.

33

plusq. *Lectus erā vel fuerā, etc. lectieramus, vel fueramus, etc. futur. Legar, eris, vel ere, etur: emur, emini, entur.*
Imperativus.

Praes. *Legere, atur: amur, imini, antur.*

Alt. vox. *Legitor tu, tor ille: amur, iminor, untor.*

Opt. Potent. & Subjunct.

Praes. *Legar, aris, vel are, atur: amur, amini, antur.*

Imp. *Legerer, reris, vel rere, retur: remur, remini, rentur.*

Perf. *lectus sim, vel fuerim, etc. lecti simus, vel fuerimus,*

plusq. *lectus essē, vel fuerissē, etc. lecti essemus, vel fuerimus,*

Fut. *lectus ero, vel fuerero, etc. lectierimus, vel fuerimus,*

Infinitivus.

Praes. & **P**raet. Imperf. *Legi.*

Perf. & **P**lusq. *Lectus, vel lectum esse, vel fuerisse.*

Futurum 1. *Lectum iri.*

Futur. 2. *Legendus, vel legendum esse.*

Supinum posterius. *lecta.*

Participia. *Lectus, legendus.*

According to *Lego* and *Legor*, yee may conjugate *Pasco*, I feede; *Pascor*, I am fed: *Scribo*, I write; *Scribor*, I am written.

But *Capio*, and such lyke, are thus to bee conjugated: *Capio, capiebam, ceipi, ceperam, capiam; cape, capito: capiam, caperem, ceperim, ceperissim, cepero: capere, ceperisse, capturus, vel capturum esse: Capiendi, do, dum, capiens, captum, capturus*: where the Imperfect *Capiebam*, is formed from *Capio*, by changing o in e and adding *ba*.

Conjugationis quartæ, Vox Activa.

Audio, audis, audivi, auditam, audire, to heare.

THe Note of the fourth Conjugation, is (i) long, before

C

fore re orri, in the Infinitive; as, *Audire*, *audiri*.

Indicativus.

Præs. *Audio*, *is*, *it*: *imus*, *itis*, *iam*.

Imp. *Audiebam*, *ebas*, *bat*: *bamus*, *batis*, *bant*.

Perf. *Audivi*, *isti*, *it*: *imus*, *istis*, *erunt*, *vel* *erent*.

Plusq. *Audiveram*, *ras*, *rat*: *ramus*, *ratis*, *rant*.

Futur. *Audiam*, *es*, *et*: *emus*, *etis*, *ent*.

Imperativus.

Præsens. *Audi*, *iat*: *iamas*, *ite*, *iant*.

Alt. vox. *Audito* *tu*, *to* *ille*: *iamus*, *itote*, *iunto*.

Optat. Potent. & Subjunct.

Præs. *Audiam*, *as*, *at*: *amus*, *atis*, *ant*.

Imperf. *Audirem*, *res*, *ret*: *remas*, *retis*, *rent*.

Perfect. *Audiverim*, *ris*, *rit*: *rimus*, *ritis*, *rint*.

Plusq. *Audivissem*, *ses*, *set*: *semus*, *setis*, *sent*.

Futur. *Audivero*, *ris*, *rit*: *rimas*, *ritis*, *rint*.

Infinitivus.

Præs. & præt. imp. *Audire*. Perf. & plusq. *Audivisse*.

Futurum. *Auditurus*, *vel* *auditurum* *esse*.

Gerundia. *Audiendi*, *audiendo*, *audiendum*.

Supinum prius. *Auditum*.

Participia. *Audiens*, *auditurus*.

Conjugationis quartæ, Vox Passiva.

Audior, *iris*, *vel* *ire*, *auditus sum*, *vel* *fui*, *auditu*, *audiri*.

Indicativus.

Præs. *Audior*, *iris*, *vel* *ire*, *itar*: *imur*, *imini*, *iuntur*.

imp. *Audiebar*, *baris*, *vel* *bare*, *batur*: *bamus*, *batis*, *bantur*.

perf. *Auditus sum*, *vel* *fai*, etc. *auditum sumus*, *vel* *fuiimus*, etc.

plusq. *Auditus eram*, *vel* *fueram*, etc. *auditum eramus*, *vel* *fueramus*, etc.

Fut. *Audiar*, *eris*, *vel* *ere*, *etar*: *emur*, *emini*, *entur*.

IMPER.

IMPERATIVVS.

præsens. *Audire*, *iatur*: *iamur*, *imini*, *iantur*.

alt. vox. *Auditor* *tu*, *to* *ille*: *iamur*, *imini*, *iuntur*.

Optat. Potent. & Subjunct.

præs. *Audiar*, *aris*, *vel* *are*, *atur*: *amur*, *amini*, *antur*.

imp. *Audirer*, *eris*, *vel* *vere*, *retur*: *remur*, *remini*, *rentur*.

perf. *Auditus sum*, *vel* *fuerim*, etc. *auditum sumus*, *vel* *fuerimus*, etc.

plusq. *Auditus essem*, *vel* *fuisse*, etc. *auditum essemus*, *vel* *fuissemus*, etc.

fut. *Audit⁹ ero*, *vel* *fuerero*, etc. *auditum erimus*, *vel* *fuerimus*, etc.

Infinitivus.

Præs. & Imperf. *Audiri*.

perf. & plusq. *Auditus*, *vel* *auditum esse*, *vel* *fuisse*.

Futurum 1. *Auditum iri*.

Futur. 2. *Audiendus*, *vel* *audiendum esse*.

Supinum posterius. *Auditu*.

participia. *Auditus*, *audiendus*.

According to *Audio*, and *Audior*, yee may conjugate *Impedio*, I hinder; *Impedior*, I am hindered: *Finio*, I ende; *Finior*, I am ended.

OF IRREGULAR VERBS, EO, VOLO, &c.

EO. Indicativus.

Præsens. *Eo*, *is*, *it*: *imus*, *itis*, *cunt*.

Imperf. *Ibam*, *bas*, *bat*: *bamus*, *batis*, *bant*.

perfect. *Ivi*, *visti*, *vit*: *ivimus*, *vistis*, *verunt*, *vel* *vere*.

plusquā. *Iveram*, *ras*, *rat*: *ramus*, *ratis*, *rant*.

Futurū. *Ibo*, *bis*, *bit*: *bimus*, *bitis*, *bunt*.

Imperativus.

Præsens. *I*, *eat*: *emus*, *ite*, *cant*.

Alt. vox. *Ito* *tu*, *ito* *ille*: *emus*, *itote*, *cunto*.

Optat. Potent. Subjunct.

præsens. *Eam*, *cas*, *eat*: *Eamus*, *catis*, *cane*.

An Introduction

Imperf. *Irem, res, ret* : *Iremus, retis, rent*.
 Perfect. *Iverim, ris, rit* : *Iverimus, ritis, rint*.
 Plusq. *Ivissim, ses, set* : *Ivissimus, setis, sent*.
 Futur. *Ivero, ris, rit* : *Iverimus, ritis, rint*.
 - Infinitivus.

præs. & imp. *Ire*. perf. & plusq. *Iuisse*.

Futurum. *Iturus, vel iturum esse*.

Gerundia. *Eandi, eundo, eundum*.

Supinum. *Itum*.

Participia. *Iens, iturus*.

Q V E O similiter conjugatur.

V O L O.

præs. *Volo, vis, vult* : *Volumus, vultis, volant*.
 imp. *Volebam, bas, bat* : *Volebamus, batis, bant*.
 perf. *Volui, voluisti, id* : *Voluimus, istis, erunt, vel ere*.
 plusq. *Volueram, ras, rat* : *Volueramus, ratis, rant*.
 Fut. *Volam, lcs, let* : *Volemus, letis, lent*.

Deest huic verbo modus Imperativus.

OPTAT. POTENT. SVBIVNCT

præsens. *Velim, lis, lit* : *Velimus, litis, lint*.
 imperfect. *Vellem, les, let* : *Vellemus, letis, lent*.
 perfect. *Voluerim, ris, rit* : *Voluerimus, ritis, rint*.
 plusq. *Voluissim, ses, set* : *Voluissimus, setis, sent*.
 Futur. *Volero, ris, rit* : *Voluerimus, ritis, rint*.
 - Infinitivus.

præs. & præt. imp. *Velle*.

perfect. & plusquam. *Voluisse*.

Futurum deest.

participium. *Volens*.

NOLO. Indicativus.

præs. *Nolo, nonvis, nonvult* : *Nolumus, nonvultis, nolunt*.
 imp. *Nolebam, bas, bat* : *Nolebamus, batis, bant*.

To Grammar.

perfect. *Nolui, isti, it* : *Nolumus, istis, erunt, vel ere*.
 plusq. *Nolueram, ras, rat* : *Nolueramus, ratis, rant*.
 Futur. *Nolam, les, let* : *Nolemus, letis, lent*.
 - Imperativus.

præsens. *Noli, nolite*.

Alt. vox. *Nolito, nolitote*.

Optat. Potent. & Subjunct.

præsens. *Nolim, lis, lit* : *Nolimus, litis, lint*.
 imperfect. *Nolle, les, let* : *Nollemus, letis, lent*.
 perfect. *Noluerim, ris, rit* : *Noluerimus, ritis, rint*.
 plusq. *Noluissim, ses, set* : *Noluissimus, setis, sent*.
 Futur. *Noluerero, ris, rit* : *Noluerimus, ritis, rint*.
 - Infinitivus.

præs. et præt. imp. *Nolle*.

perf. et plusquam. *Noluisse*.

Futurum deest.

participium. *Nolens*.

F E R O. Indicativus.

Præs. *Fero, fers, fert* : *Ferimus, fertis, ferunt*.
 Imp. *Ferebam, bas, bat* : *Ferebamus, batis, bant*.
 perf. *Tuli, isti, it* : *Tulimus, istis, erant, vel ere*.
 plusq. *Tuleram, ras, rat* : *Tuleramus, ratis, rant*.
 Futur. *Feram, res, ret* : *Ferimus, retis, rent*.
 - Imperativus.

Præsens. *Fer, ferat* : *Feramus, ferte, ferant*.

Alt. vox. *Ferto tu, so ille* : *Feramus, fertote, ferunt*.
 Optat. Potent. & Subjunct.

præsens. *Feram, ras, rat* : *Feramus, ratis, rant*.
 imperfect. *Ferrem, res, ret* : *Ferremus, retis, rent*.
 perfect. *Tulerim, ris, rit* : *Tulerimus, ritis, rint*.
 plusq. *Tulissim, ses, set* : *Tulissimus, setis, sent*.
 Futur. *Tulero, ris, rit* : *Tulerimus, ritis, rint*.

38 **INFINITIVS.**
Præs. & præt. imperf. Ferre.
perfect. & plusq. Tulerisse.
Futur. Latus, vel laturum esse.
Gerundia. Ferendi, ferendo, ferendum.
Supinum prius. Latum.
participia. Ferens, latus.
Indicativus.
præsens. Feror, ferris, vel ferre, fertur: ferimur, ferimini, feruntur.
imp. Ferebar, baris, vel bare, basur: bamur, bamini, bantur.
perf. Latus sum, vel fui, etc. Latus sumus, vel fumus, etc.
plusq. Lat⁹ erā, vel fuerā, etc. Lati eramus, vel fueramus, etc.
Fut. Ferar, roris, vel rere, retur: remur, remini, rentur.
Imperativus.
præsens. Ferre, feratur: amur, imini, antur.
Alt. vox. Fertor tu, fertor ille: amur, iminor, untor.
Optat. Potent. & Subjunct.
præs. Ferar, roris, vel rare, ratur: ramur, ramini, rantur.
imp. Ferrer, roris, vel rere, retur: remur, remini, rentur.
perf. Lat⁹ sum, vel fuerim, etc. Latus sumus, vel fuerimus, etc.
plusq. Latus essem, vel fuisset, etc. Lati essemus, vel fuissetus, etc.
fut. Latus ero, vel fuerero, etc. Lati erimus, vel fuerimus, etc.
Infinitivus.
præsens, & præt. imperf. Ferri.
perf. & plusq. Latus, vel latum esse, vel fuisse.
Futurum 1. Latumiri.
Futur. 2. Ferendus, vel ferendum esse.
Supinum posterius. Latu.
participia. Latus, ferendus.
FIO. Indicativus.
præs. Fio, fis, fit: Fimus, fitis, fiant. imp.

39 **An Introduction**
Imp. Fiebam, bas, bat: bamus, batis, bant.
perf. Factus sum, vel fui, etc, facti sumus, vel fumus, etc.
plusq. Factus eram, vel fueram, etc. Facti eramus, vel fueramus, etc.
Futur. Fiam, Fies, Fiet: Fiemus, Fietis, Fient.
Imperativus.
præsens. Fias: Fiamus, Fite, Fiant.
Alt. Vox. Fito tu, fito ille: Fiamus, fitote, fiunte.
Optat. Potent. & Subjunct.
præs. Fiam, fias, fiat: Fiamus, fatis, fiant.
Imp. Ficem, res, ret: remus, retis, rent.
perf. Factus sim, vel fuerim, etc. facti simus, vel fuerimus, etc.
plusq. Factus essem, vel fuisset, etc. Facti essemus, vel fuissetus, etc.
fut. Factus ero, vel fuerero, etc. facti erimus, vel fuerimus, etc.
Infinitivus.
Præs. & præt. imperf. Fieri.
perf. et plusq. Factus, vel factum esse, vel fuisse.
Futurum 1. Factumiri.
Futur. 2. Faciendus, vel faciendum esse.
Supinum. Factu.
participia. Factus, Faciendus.
POSSVM. Indicativus.
Præs. Possum, potes, potest: Possumus, potestis, possunt.
Imper. Poteram, ras, rat: Poteramus, ratis, rant.
perfec. Potui, isti, it: Potuimus, istis, erunt, vel erit.
plusq. Potueram, ras, rat: Potueramus, ratis, rant.
Futur. Potero, ris, rit: Poterimus, ritis, rant.
IMPERATIVO CARET.
Optat. Potent. & Subjunct.
Præsens. Possim, sis, sit: Possimus, sitis, sim.

Imperf. *Fossem, ses, set: semus, setis, sens.*
 perf. *Potuerim, ris, rit: rimus, ritis, rint.*
 plusq. *Potuisse, ses, set: semus, setis, sent.*
 futur. *Potuero, ris, rit: rimus, ritis, rint.*
 Infinitivus.

præs. et. præt. imp. *Poss.*
 Ceteris caret.

perf. et plusq. *potuisse.*

POTENS, is not a Participle, but a Noun.

De speciebus Verbi.

3. VERBUM ratione personæ dividitur in Personale & Impersonale. Personale est quod per tres distinctas personas conjugatur; ut, *Amo, amas, amat.* Impersonale est, quod tertiam personam singularem solam admittit: ut, *Pœnitet, pœnitebat, pœnituit, pœnituerat, pœnitabit, pœniteat, pœniteret, pœnituerit, pœnituisse, pœnituerit, pœnitere, pœnituisse.* Sic *Tœdet, miseret, &c.*

OBSERVATIO. Impersonalia tamen admittunt varietatem personarum quoad significationem, additis pronominibus: ut, *Pœnitet me peccati, I repent me of my sinne. Pœnitet te, illum, nos, vos, illus.*

2. Verbū ratione significationis dividitur in Activum, Passivum, & Neutrum. Activum est quod significat agere; ut, *Verbero.* Passivum est quod significat pati; ut, *Verberor.* Neutrum est quod neque significat agere, neque pati; ut, *Otior, sum.*

3. Verbum ratione significationis & terminacionis dividitur in Activum, Passivum, Neutrum, & Deponens. Activum est quod definit in o, & Passivam formam admittere potest: ut, *Amo, amor.* Passivum est quod definit in or, & activum habet in o, à quo formatur additio r: ut, *amor, ab amo.* Neutrum est quod

quod in o definit, & Passivam formam admittere non potest: ut, *Curro, ambulo.* Neutrum etiam est *sum*, cum compositis; ut, *Adsum, Obsum.*

OBS. 1. Verba activa significant actionem transactem: ut, *Amo D E V M.* At vero Neutra quadruplicia sunt ratione significationis: vel enim ne actionem significant, ne passionem: ut, *Sum, quiesco.* Vel significant passionem: ut, *Ægrot, Vapulo.* Vel significant actionem intransitivam: ut, *Curro, ambulo.* Vel denique actionem significant transitivam: id est, quæ in externum aliquod patiens transit: ut, *Noceo, faveo.* Atque bac si significationes species verè activa sunt. Sed ex usu Lingue Latine Neutra sunt, quia eorum Passiva personalia nusquam occurunt. Nec male Neutro-Activæ dici possent.

OBS. 2. Pluræq; Neutra habent Passiva Impersonalia: ut, *Statur, Curritur, &c.* Cujusmodi passiva ab activis etiam videas, ut, *Quid agitur? Legitur.*

Deponens est, quod in or finitum, Activam formam admittere non potest. Estque vel Activæ significationis: ut, *Loquor veritatem: vel Neutralis, ut, Otior.*

De Modis.

Indicativo utimur cum aliquid affirmamus, negamus, interrogamus, & narramus: ut, *Virtus laudata crescit. Quem queris?*

Imperativo utimur, cum imperamus, suademus, permittimus; ut, *Abstine manum: Vive, memor Letis: Ab quo Soles.* Sxpè etiam inter precandum; ut, *Miserere mei D E V S.*

Optativo utimur, cum optamus rem aliquam fieri. Habetque sibi annexum adverbium optandi expressum

vel subauditum; ut, *O mihi prateritos referat si Iupiter annos.*

Obs. 1. Quidam ita statuunt tempora Optativi. Præsens, *Vtinam haberem Virgilium.* Perfectum, & plusquam perf. *Vtinam habuissim.* Futurum, *Vtinam habeam.* Nos vulgarem conjugandi rationem secuti sumus; ne trium modorum dissimilitudo tyrones temoretur.

Obs. 2. Horum trium modorum futurum, aliquando significationem habet mistam ex præterito & futuro: unde præteritum Exactum seu Perfectum appellatur; ut, *Scribam, I shall wryte: Cam scripsero, When I shall haue written.* HORAT. *Dixeris egregie, nouum si callida Gerbum Reddiderit junctura novam. Dixeris egregie, Thou shalt haue spoken excellentlie.*

Subjunctivus est, qui nunquam absolvit sententiam sine dependentiâ ab alio verbo: ut, *Cum fueris fælix, multis numerabis amicos.*

Potentialis est modus quem resolvimus per Possum, Debeo, aut Volo: ut, *Quis rem tam veterem, pro certa affirmet: id est, Affirmare debeat, possit, aut velit.*

Obs. Licet per potentialem, & alios interdum modos affirmemus, negemus, &c. In hoc tamen Indicativus ab iis differt, quod simpliciter affirmet aut neget, id est, sine mandato; ut, *Imperativus: sine voto; ut, Operatus: sine adsignificatione facultatis, voluntatis, aut officii; ut, Potentialis: & ut plurimum sine coniunctione; ut, Subjunctivus.*

Infinitivus ita dicitur, quia Numeros & Personas non distinguit variis terminationibus, contra quâm fit in quinque prioribus modis, qui ideo finiti dicuntur: ut, *Cupio, cupis, Cupimus legere.*

Obs. Hæc circuitio, *Amatum ire*, potius præsentis est temporis, quâm futuri, teste VALLA: nec locum habet nisi cum eâ uti licet in Indicativo, quia enim dicere licet, *Eo perditum: ideo & Me perditum ire dicimus. At quia*

quia non dicimus, *Eo intellectum: ideo nec dicimus, Intellectum ire.* Recte tamen passivæ, *Conseco cum locu- vix intellectum iri: quod habet significationem futuri.*

De Tempore.

Sk de re præsenti loquar, utendum est verbo præsenti temporis; ut, *Iam lego Virgilium: si de re futura, adhibendum verbum futuri temporis; ut, Cras legam Cicere nem: si de re præterita utendum verbo præteriti temporis, at cum differentia.*

Triplex enim est præteritum: Imperfectum, Perfectum, & Plusquam perfectum.

Imperfectum duo significat: 1. Quod res incepit: 2. Quod quanquam incepit, nondum tamen perfecta: ut, *Cum ad me venit Tabellarius, scribebam has literas: id est, cæperam quidem has literas scribere; sed nondum absolveram.*

Præteritum perfectum, est quod significat rem omnino perfectam, & absolutam: ut, *Iam absolvi pensum meum.*

Præteritum plusquam perfectum, est quod significat rem quidem perfectam; sed cum dependentiâ ab aliis verbo quod vel imperfecti, vel perfecti sit temporis: ut, *Cum Genit. ad me Tabellarius, jam literas meas absolveram vel, Cam veniebat ad me Tabellarius.* Vbi plusquam perfectum significat actionem, quæ antecessit, vel imperfecti, vel perfecti temporis actionem: ideo tempus plusquam perfectum dicitur.

De Participi Tempore & Significatione.

Ratione Temporis Participia triplicia sunt, quæ enim desinunt in *ans, ens, præsentis* sunt temporis; ut, *Amans, docens: id est, qui jam amat, qui jam docet.*

Quæ desinunt in *tus, sis, xus, & uus*, præteriti temporis sunt; ut, *Ejus Pater est mortuus: id est, Diem suum obiit.* Talia sunt etiam *Nexus, sisus, auditus.*

Quæ desinunt in *rus & dus*, *Futuri* sunt *Temporis*; ut,
acceptor docturus est *nos Virgilium*: id est, *docebit*: *Cras*
arrandus est *Virgilius*: id est, *enarrabitur*.

**Ab Activo cadunt hęc Participia; Docens, docturus: et
actiuae sunt significationis, ut patet ex resolutione, Amo
discipulos amantes studia: id est, qui amant.**

A Passivo cadunt hęc et similia Participia; *Doctus, dominus, et Passivæ significationis sunt: ut, Cras repetenda sit lettio: id est, repetetur.*

A Neuto cadunt hęc Participia; *Ambulans, ambulatorius*: et Neutralis sunt significationis. Imitantur enim significationem Verborum Neutrorum unde deducentur.

A Deponentibus cadunt hujusmodi Participia ; *Lœrens, loquuntur, loquuntur* : quæ Activæ sunt significatio-
is, quia cadunt à Verbo Deponente Activæ significatio-
is : at *Philosophans, Philosophatus, Philosophatus, Neu-*
ralis significatio-*nis* sunt, quia cadunt à Verbo Deponen-
e Neutralis significatio-*nis*.

*Obs. i. A quibusdā Deponentibus formantur Participia Passivæ significationis, quia pleraq; olim Deponētia erant, & Activæ & Passivæ significationis. Hinc à Testor, testatus, Passivè; à Sequor, sequendus. OVID. *Nota tua est pie-
ns, testataq; tempus in omne.* Idem, *Non tibi sic, disces,
ph; Mi, sequendus eram.**

Obs. 2. Quod attinet ad verba in or, quæ vulgo *Com-
munia* vocantur, quasi & activam & passivam significa-
tionem communem habeant, nunquam pene illa *Passivæ*
significationē induunt extra *Participia in suis & suis*: quo-
rum illa modo *Activæ* significationis sunt, modo *Passivæ*.
ut à *Veneror, veneratus*; hæc vero semper *Passivæ*, ut *Vene-
radas*. At *Venerans & Veneratus, & similia*, semper *Ac-
tivæ* significationis sunt. De eiusmodi verbis extant hi
versus; *Hæc & plura leges communia largior, hortor,*

Oscular, exerior, stipular, moror, hospicor, atque
Criminor

Criminor, amplector, veneror, cum dignor, adulor.
Obliviscor, eris, interpretor, addito solor.

DE GERUNDIIS.

Gerundiorum quatuor sunt Casus: Nominativus
Accusativus in *dum*, ut *Amandum*; Genitivus in
ut *Amandi*; Ablativus in *de*, ut *Amando*; est & Dativus
in *de*, sed is rarissimè invenitur.

Gerundia interdum Passivè capiuntur, sed raro. VIRGIL. *Vritq; videndo fæmina*; id est, *dum videtur*. QUITILIAN. *Memoria excolendo augetur*; id est, *dum excolletur*.

De differentiâ partium declinabilium.

VErba ex eo cognoscuntur, quod coniungentur **P**Modos, **T**empora, & **P**ersonas: **P**ronomina ex coniunctione nota sunt: **P**articipia ex derivatione à **V**erbis, & adsignificatione **T**emporis. **R**eliquæ omnes verbi sunt declinabiles, **N**omina sunt. Atque hac observatione facilius quam definitionum subtilitate distinguntur hæ partes.

De Adverbio

Adverbium est pars Orationis non flexa quæ adiectum verbo, vel adiectivo sensum eius perficit atque explicat; ut, *Scitè scribit frater tuus*: *Mulier egregiè impudens*.

Adverbiorum significaciones usitatores sunt hæ. Quæ

dam sunt loci, eaque quadruplicia:
Motus aut quietis in loco; ¹ *Hic, istic, illic, alibi, nusquam*
intus, foras, ubicunque, ubi sis, sicut ibi, superius, inferius
ubriabi, aliscabibi, insibi, necibi.

Motus ad locum; ² Huc, istuc, illuc, alio, aliquo, sequ
eodem, quolibet, quovis, utroque, nequero, quoque.

Motus è loco; ³ Hinc, istinc, illinc, inde, alicunde, alio
de, situnde, secunde, tertiunde, unde, unde libet.

An Introduction

lotus per locum; ⁴ Hac, istac, illac, alia, aliqua, &c.
 Obs. 1. Respondentia ad ubi? 2. ad quo? to what place?
 ad unde? out of what place? 4. ad qua? thorow what
 place? Quæstione facta per quorsum? towardes what
 place? his utimur, Horsum, eitorum, illorum, dextrorum, &c.
 emporis: ¹ Cras, hæc, hodie, ² diu, ³ saepe, raro, &c.
 Obs. 1. Respondentia ad quando? 2. ad quandom? 3. ad quoties?
 umeri: Semel, bis, ter, quater, centies, millies, &c.
 Ordinis: Inde, deinde, deinceps, præterea, &c.
 Quantitatis: Multum, parum, satis, nonnullum, &c.
 Qualitatis: Doctè, pulchrè, bene, male, fortiter, &c.
 Separandi: Seorsum, separatim, singulatim, &c.
 Congregandi: Simul, una, pariter, &c.
 ubitandi: Forsan, forsitan, fortassis, sorte, &c.
 ocandi: O, Heus, Eho.
 affirmandi: Projecto, certè, na, ita, quidni?
 legandi: Non, haud, nequaquam, minime, &c. ne pro nō, &c.
 prohibendi: Ne.
 confirmandi: Certè, sanè, planè, nempe, utique, nimis, &c.
 randi: Herere, pol, xdepol, mehercules, castor, xcastor, &c.
 ligandi: Potius, satius, potissimum, imò.
 portandi: Eia, agè, agitè, agedum, chodum, sodes, saltus, etc.
 ptandi: Utinam, O, os, si, ut.
 demonstrandri: En, ecce.
 comparandi: Magis, minus, maximè, minime, tam, etc.
 militudinis: Ita, itidem, ut, tanquam, quasi, cœn, uts, etc.
 ventus: Fortè, fortitud, casu, fortuna.
 tendendi: Valde, magnoperè, impensè, impendit, perquæ, etc.
 emittendi: Sensu, paulatim, pedentim, vix, agre.
 exclusionis: Tantum, solum, tantummodo, solummodo, etc.
 veritatis: Aliter, secns.
 oncedentis: Lices, esto, sit ita, sit sanè.
 egatæ solitudinis: Non solum, non tantum, non modo, nedis.
 i non peractæ: Ferme, fere, prope, propemodum, tantum nō, etc.
 plicandi: Puta, utpote, utputa.

De

De Comparatione.

Comparantur Adverbia potissimum ab Adjectivis
 nata; ut, Doctè, doctissus, doctissime: quin et alia; ut,
 Sape, sapius, sapissime: Diss, dinters, dintersime.

De Præpositione.

Præpositiones aliquando in Compositione cernuntur;
 ut, Accedo, exeo. Alias extra compositionem junguntur
 alicui Casui, nempè, vel Accusativo tantum, vel Ablati-
 vo tantum; vel nunc Accusativo, nunc Ablativo.

Præpositiones Accusativū regentes, sunt hæ; Ad patrē:
 apud Deum: ante januam: aduersus, vel aduersum hostes:
 qui sunt cis, vel citra Rhenum: circa, vel circum forū: circi-
 ter horam decimā, inter fratres: contra inimicos: est bene
 erga te affectus: extra terminos: infra tectum: intra pri-
 vatos patios: juxta forum: ob quæstum: later pone
 ædes: habitat prope Rhenum: propter virtutem: per
 agros: prater morem: post tergum: hoc unum te penes
 est: secus fluvium inambulabat: vivere secundum D E I
 Legem: supra Cœlum: trans montem: ultra Indos:
 Oceanum usque: Italiam versus.

Præpositiones ablativum regentes, sunt hæ; à patre:
 ab hoste hoc accepi: abs quovis homine beneficium acci-
 pere gaudeas; absque causa mihi irascitur; cum exercitu:
 coram testibus; clam patre; de lana caprina certatur; è fo-
 ro rediit; ex ædibus; ego te pro istis dictis et factis ulci-
 car; præ timore; palam omnibus; sine labore; procul du-
 bio; mento tenus. At hic cum genitivo; Cum arum tenus,
 Quia dictio recta caret singulari numero; crurum tenus,
 Quia dictio recta significat res geminas. Alias tenus re-
 git ablativum singularem.

Præpositiones utriq; casui inservientes, sunt hæ; in, sub,
 super, et subter. Inserviunt Accusativo cum junguntur
 Adiectivis, Verbis vel Particiiis significantibus motum
 ad locum; ut, in freta dum fluvii current; hæc sub oculos
 cadunt; super arborem collocare; equo citato subter mu-
 rum advenit.

Ablative

Ablativo verò iunguntur, cum adhèrent Adiectiis, Verbis, vel Particiis quietem aut motum in loco significantibus; ut, Requiescat in pace: Sub dio iacere: Omnes ferre libet subter testudine casus.

De Interjectione.

Interjectionibus utimur cum latitiam, dolorem, metum, aut alium quemlibet affectū subito exprimimus.

Interjectionum significaciones sunt variae, quales sunt hæ.

Exultantis: <i>Ura</i> , <i>rah</i> .	Vocantis: <i>Eho</i> , <i>ho</i> .
Dolētis: <i>Heu</i> , <i>hos</i> , <i>hei</i> , <i>ah</i> .	Deridentis: <i>Hui</i> .
Timentis: <i>Hei</i> , <i>ata</i> .	Exclamantis: <i>Oh</i> , <i>proh</i> .
Admirantis: <i>Pape</i> .	Imprecantis: <i>Malum</i> , <i>Ge</i> .
Vitantis: <i>Apape</i> .	Ridentis: <i>Ha</i> , <i>ha</i> , <i>ha</i> .
Laudantis: <i>Euge</i> .	Silentium iniungentis: <i>Au</i> , <i>ft</i> .

De Conjunctione.

Coniunctio est dictio invariabilis quæ connectit auctiōnes; ut, *Petrus* & *Iohannes* ludunt: aut clausulas; ut, *An* *bibe*, *an* *abi*.

Conjunctionum significaciones sunt variae.

Opulativæ coniunctiones dicuntur, quæ copulant & sensum & verba: ut, *Nos* *patria* *fines* & *dulcia* *linquimus* *arva*. Suntque hæ: *Et*, *ac*, *atque*, *que*, *etiam*, *tum*, *cum*, *quoque*. Contra vero nec & neque utramque rem tollunt: ut, *Nec* *probus* *est*, *nec* *doctus*.

Disiunctivæ sunt, quæ verba quidem coniungunt, sensum autem disiungunt, *An*, *re*, *vel*, *seu*, *sive*: ut, *Seu* *toni* *fuerint* *cives*, *seu* *mali*: *codem* *loco* *eos* *habent* *tyranni*.

Obs. Copulativæ & disiunctivæ, si quando & in priori & in posteriori clausulâ occurant, adeoque geminen-
tur, suspensivæ dicuntur in priori loco, quia tantisper
suspensus & dubius est auditoris animus, dum posterior
clausula

To Grammar.

clausula adjiciatur; ut, *Tum ornare loquitur*, *tum acutè* *disputat*: vel, *Et ornare loquitur*, *et acutè* *disputat*.

Concessivæ, quæ aliquid concedunt cui posterior sententia aduersetur; *Esi*, *etiam si*, *tamen si*, *libet*, *quamquam*, *quamvis*, &c. Quibus in clausula sequente respondent hæ, denotantes diversum aliquid ab eo quod antecedit. *At*, *ast*, *atqui*, *verum*, *verò*, *porro*, *tamen*, *attamen*, *verumtamen*, &c. ut, *Esi indocitus sit*, *est tamen vir bonus*.

Causales sunt, quæ causam reddunt superioris senten-
tia: ut, *Laudem meretur*, *qua* *vir doctus* *est*. Suntque hæ,
Nam, *narrat*, *enim*, *etenim*, *quia*, *quod*, *quippe*, *quoniam*,
quando, *quidem*, *siquidem*.

Ratiocinativæ sunt, quæ ex ratione proposita conclu-
sionem inferunt: ut, *Est vir doctus*, *ergo laudem meretur*.
Suntque hæ, *Ergo*, *ideo*, *igitur*, *idcirco*, *quapropter*, *proen-
de*, *quamobrem*, &c.

Conditionales sunt ex, quibus utimur cum aliquid determinamus adhibitâ aliquâ conditione: ut, *Si profec-
ris*, *ego tuos labores compensabo*. Tales sunt, *Si*, *si*, *ni*, *nisi*,
modo, *dummodo*, &c.

Finales, seu Perfectivæ, quæ fini seu perfectioni præ-
ponuntur; ut, *Huc missus es*, *ut proficias*. Suntque hæ,
It, *uti*, *quò*.

Dubitativæ sunt quibus utimur cum de duobus dubi-
camus: ut, *Nescio an Generis*. Suntque hæ, *An*, *anne*,
num, *utrum*, *numquid*, *necne*.

Imminutivæ sunt ex quæ superiori sententiae minus aliquid subjiciunt: ut, *Si non daturus es mihi librum*, *sal-
tem eum mutuare*. Suntque hæ; *Saltem*, *at*, *certe*, &c.

Expletivæ dicuntur quæ non necessitatis, sed ornatus gratia in oratione adhibentur; quales sunt, *Quidem*, *equi-
dem*, *nam*, & aliæ cum additæ vel detractæ nihil plus mi-
niusve efficiunt. VIRGIL. *Nam quis te juvenum confi-
dentiissime nostras iussit adire domos*,

De Ordine.

ORDO conjunctionum est triplex, Præpositivus, Postpositivus, & Communis.

Præpositivæ Conjunctiones sunt, *Nam*, *quare*, *at*, *ac*, *est*, *nec*, *si*, *quin*, *sim*, *sive*, *seu*: ut, *Bene vive*, *nam ratio hoc exigit*.

Postpositivæ; *Enim*, *autem*, *quocumque*, *verò*, *quidem*, *que*, *hunc*, *me*. **VIRGIL.** *Vna curusq; not. sq; raun;*

Communes dicuntur quæ possunt vel præponi, vel postponi; ut, *Est doctus*, *ergo laudem meretur*, vel *laudem ergo meretur*.

Tales sunt fere reliquæ omnes Conjunctiones; ut, *Ergo*, *igitur*, *quoniam*, *ideo tamen*, &c.

De Dictionum Specie & Figura.

Respectu Speciei vox est Primitiva vel Derivativa.

Vox Primitiva est quæ non aliunde derivatur; ut, *Salix*, *Lego*.

Derivativæ Speciei vox est quæ aliunde derivatur; ut, *Solidum*, *Leffio*.

Respectu Figuræ vox est Simplex, aut Composita. Simplex, quæ ex pluribus partibus non componitur; ut, *Pes*, *amo*.

Compositæ Figuræ vox quæ ex pluribus partib⁹ componitur; ut, *Bipes*, *Redamo*. Eadem est ratio ceterarum partium, quod attinet ad Primitiva & Derivativa; item ad Simplicia & Composita.

ELEMENTA SYNTAXEOS.**1. Nominativus ante verbum finitum.**

Verbum Personale Finiti Modi habet ante se Nominativum. **VIRG.** *Labor improbus omnia viuit*.

Obs. 1. Verbum Impersonale nullum habet ante se Casum. *Fænit me peccati*.

Obs. 2. Interdum Nominativus subauditur præsertim

prim

An Introduction

51

primæ & secundæ personæ. *Amo DEVM. DEVM cole.* diunt Regem adventare. subauditur *homines*.

2. Accusativus ante Verbum Infinitum.

Verbum Infiniti Modi regit ante se Accusativum. *Hominem parere DEO equum est.*

3. Concordantia Nominativi & Verbi.

Verbum convenit cum Nominativo à fronte in Numero & Persona. *Ego lego; Tulegis; Ille legit; Nos legimus*, &c. *Ego amicus tibi succurram*. Vide pag. 19.

4. Concordantia Substantivi & Adjectivi.

Adjectivum cum Substantivo convenit in Genere, Numero, & Casu. *Amicos certus in re cernit*.

Obs. Duo vel plura Singulâria Conjunctione Copulata cum Verbo vel Adjectivo Plurali conveniunt: ut, *Petrus & Iohannes sunt probi*. Ratio est, quia hujusmodi Copulata habent vim Pluralis Numeri.

5. Appositiō.

DVÆ Dictiones Casuales ad eandem rem pertinentes in eodem Casu conveniunt. **CAROLUS Rex. Vrbs Edinburgum. Civitas Athenea.**

Obs. 1. Hæ Dictiones ad eandem rem pertinere dicuntur, quæ Verbo (s V M) verè Copulari possunt in Nominativo Casu: ut, *Carolus est Rex; Rhenus est Flavus*. Alioqui ad diversa pertinent, ut *Tunica*, *Pallium*. Quia non vere dixeris, *Tunica est Pallium*.

Obs. 2. Aliquando inter Substantivum & Adjectivum; item inter partes Appositionis Verbum intercedit. *DEVS est Omnipotens. Ego vocar Paulus. Petrus fuit Apostolus. Ille dicit invitus. Malum esse probus quam haberi. Aduo fratrem tuum esse doctum.*

6. Concordantia Relativi & Antecedentis.

Relativum cum Antecedente convenit in Genere, Nu-

D 2

inero, & Persona: ut, *Ego adsum qui vidi. Tu laudandus es, qui studes. Pater noster, qui es in Cœlis.* (Nam Vocatus est Secundæ Personæ.) **P L A U T.** *Est profecto D E V S, qui, quæ vos gerimus, auditæque & videt.*

Obs. 1. Casus Relativi pendet à Verbo sequente: ut, *Adest Petrus, quem vocabas.* **CICER.** *Nullus est dolor, quem non longinquitas temporis molliat atque minuat.* Nam si Relativum nō sit Nominativus a fronte Verbi sequentis, in eo Casu ponendum est, quem Verbum sequens regit à Tergo.

Obs. 2. Aliquando Antecedens repetitur: *Diem dicunt, quā die omnes convenient.*

Obs. 3. Aliquando Antecedens subauditur: *Sunt qui aliter sentiant: scilicet, Quidam.*

7. Concordantia Interrogativi & Responsivi.
Interrogativum & Responsivum convenient in Casu: *Quis dives? Qui nil cupiat. Quis paupers? Avarus. Quo præceptore usus es? Varrone.*

EXC I P E, Si Constructio varietur: ut, *Quanti emisti libram? Asse, ut postea patebit.*

8. Genitivus post Substantivum.

Vnum Substantivum regit aliud in Genitivo, cum ad diversa pertinent: *Omnium rerum vicissitudo est. Timor D O M I N I est principium sapientiae.*

Obs. Aliquando hæc Substantiva dividuntur Verbo (est:) ut, *Hæc Vestis est Patris.*

9. Ablativus post Comparativum.

Comparativus regit Ablativum, cum Oratio resolvitur per quām: ut, *Candidior nive: id est, quām nix. Vilius Argentum est Auro: Virtutibus Avarum.*

Obs. Sic Adverbia Comparativi gradus. *Cæsare potius scribit uenio: id est, quām Cæsar.*

10. Accusativus post Activum.

Verbum Activum regit Accusativum. *Fortunam reverenter babe, quicunque repente dives ab exili progrederi loco.*

Huc spectant Deponentia Activæ significationis: ut, *Parentes reverere.*

At utor, abutor, fruor, fungor, regunt Ablativum. Utere divitiis. Ne abutare D E I donis.

11. Ablativus post Passivum.

Passivum regit Ablativum cum præpositione *A* vel *Ab;*
ut, Amor à Deo; avarus laudatur ab his: calpatur ab illis.

12. Infinitivus post Verbum.

Verbum à Verbo regitur in Infinitivo: ut, *Præstat serò sapere quām nunquam. Gaudeo te bene valere.*

13. Constructio Participiorū & Participialiū.

Participia, Gerundia, et Supinum prius, regunt Casum sui Verbi: *Amo virtutem: ansans, amatus virtutem: amando virtutem D E O placemus: It perditam Remp. Sic in Passivā significatione: Amor à D E O: amatus, amandus à D E O.*

Obs. 1. Supinum in (um) ponitur post Verbum Motus: ut, *Eo pescatum: non pescari.*

Obs. 2. Supinum in (u) regitur ab Adiectivo: ut, *Raram inventa: non inventri. Nil dictu fœdam pisiisque hæc limina tangat: Intra quæ puer est.*

14. Regimen Commune Dativi.

Adjectiva, Verba, & Participia significantia Commodeum, aut Incommodeum; regunt Dativum Personæ ejus, aut rei cui aliquid acquiritur, aut adimitur.

CICER. *Cultura agrorum universo generi humano salutaris est. Qui sibi nequam, cui bonus? Mibi istic nec scribitur, nec metitur: nec sibi, nec aliis prodest.*

15. Regimen Cōmune Genitivi & Ablativi.

A Diectivum & Verbum significans Copiam aut Inopiam, regit Genitivum vel Ablativum: sed frequentius Ablativum: ut, *Plenus rimarum, vel rimis: Dives opum, vel opibus: Tu non indiges patris.* OVID. *Quod caret alternâ requie durable non est. Malo vitium pecunia, quam pecuniam viro indigentem.*

16. Regulae Questionum.

Ad Questionem (Quomodo?) respondetur per Ablativum Modi: *Vt. Magno labore hoc peregi; vel. cum magno labore, addita prepositione.*

17. Ad questionem (Quo instrumento? wherewith?) respondetur per Ablativum instrumenti, sine Præpositione: *Scribo calamo: non cum calamo. Nullus ubiqꝫ potest fœlici ludere dextra.*

18. Ad questionem (Cur, vel qua de causa?) respondetur per Ablativum causæ. *Cardus senio: Rubescit ignorantiâ. Horat. Oderunt peccare boni virtutis amore.*

Obs. 1. Resolvitur hic Ablativus per præpositiones. *Per, præ, vel propter. Levius fit patientia, quicquid corrigere est nefas: id est, per patientiam. Virtutis amore: id est, propter amorem.*

Obs. 2. Aliquando additur Præpositio: *Taceo pudore, vel præ pudore.*

19. Ad questionem (Quanti? id est, quanto pretior?) respondetur per Ablativum pretii. *Virg. Vendidit hic au-ro patriam: Vitiosâ nuce non emerim: Pamphilus do-cuit talento. cave addas pro.*

Obs. Excipe, *Tanti, quanti, pluris, & minoris, quæ ponuntur in Genitivo, quoties adhibentur sine Substantivo (Pratum:) ut, Quanti emisti librum? Decem obibus, & pluris.*

20. Ad questionem (Quamdiu? quamdudum? aut quan-

To Grammar.

55

pridem?) respondetur per Accusativum vel Ablativum Temporis. *Glis dormit totam byemem, vel totâ byemem. Pater obiit abhinc tres annos, vel tribus annis.*

Dicimus etiam, *Anni jam tres sunt cum pater obiit: vel ante tres annos obiit. Sic à multis annis, vel post multos annos, nihil tale vidimus. Tenuisti provinciam per decem annos.*

21. Ad questionem (Quando?) respondetur per Ablativum Temporis. *Venit hora tertia pomeridianâ. Nocte intempestâ.*

22. Ad questionem (Quareciò?) respondetur per Ablativum Temporis. *Dum ia dubio est annas paulo momento hoc illuc impellitur. Tribus horis absolvero. Dic etiam, Intra pocos dies hic aderit.*

23. De propriis Nominibus Oppidorum.

Proprium Nomen Oppidi primæ aut secundæ Declinationis ponitur in Genitivo, cum quæstio fit per (ubi.) *Vivit Romæ. Natus est Londini. Item hæc Appellativa; Domi, Humi, et Militiæ. Segnis vivit domi. Temerarius agit militiæ. Sede humi.*

Excipe, si sint Pluralis Numeri, tunc enim ponuntur in Dative vel Ablativo: *ut, Vixit Athenis. Parisis.*

24. Si verò Proprium Nomen Oppidi sit tertia Declinationis, ad quætionem (vbi?) respondetur per Dativum vel Ablativum. *Hannibal natus est Carthagini. Lacedæmon honestissimum est præsidium senectutis. Item Appellativum, Rure, vel ruri. Quinque dies sum pollicitus me rure futurum.*

25. Proprium Nomen Oppidi ponitur in Accusativo, cum quæstio fit per (Quo?) cum Appellativis Domum & Rur. *Eo Londinum. Defers noctuam Athenas; Thou carriest water to the Sea. Eo domum. Rus profectus est.*

26. Proprium Nomen Oppidi in Ablativo ponitur, cum quæstio sit per (Vnde) ut, *Venit Cartagine. Sic domo, rure.*
 Obs. 1. Ad quæstionē (Quæ) sæpius respōdemus per Accusativū cum præpositione (per) ut, *Per Lutetiā itur Romā.*
 Obs. 2. Nominibus Regionum, Insularum, & Villarū, item Appellativis non dictis Præpositio additur. *Cum eſsem in Italia. Trajecit in Britanniam. In Pompeiano cum eſsem, tu in Formiano. In ea Regione diu vixi.*

27. *Constructio partium Indeclinabilium.*

Adverbia quædam Loci, Temporis, & Quantitatis, Genitivum postulant. *Vbi terrarum. Nusquam gentium. Iam satis verborum est. Interea temporis ille intervenit. Item Instar; ut, Instar montis.*

28 Interjectiones nonnullæ dativum admittunt: ut, *Hei miserō mibi! Va capiti tuo. Heu vero nominativum & accusativum; ut, Heu pietas, Heu prisca fides, Heu me miserum.*

29. Coniunctiones copulant similes Casus & Modos. *Vir bonus & sapiens. Sustine & abstine. Aut minores sint animi, aut facultates majores.*

Item (Quam) & alia quædam Adverbia similitudinis & comparandi: ut, *Fotior Scipio quam Hannibal. Superbus incedit quasi Rex. Doctior quam facundior.*

30. Coniunctiones *ut, quod, si, ne, adhaerent* Sublunario. *Oro ut redas. Cave ne facias.*

FINIS.

ERRATA.

Pag. 20. lin. 2. Indicativus, adde *Præsens.*

Pag. 40. lin. 7. & 8. sic transpone,

Perf. & plusq. *Potuisse.*

Cæteris caret.

ÆQUO LECTORI S. D.

QVIA omnis cognitio à notioribus, idcirco prima Grammaticæ fundamenta jacturi eos imitamur, qui Græca lingua præpta Latinè non Græcè tradunt. Hinc prima Grammaticæ Latinae rudimenta non oratione Latinâ, quippe peregrinâ adhuc, sed vernacula vestimus. Ut tamen sensim artis vocabulis assuecant rudiores, ea, ut videre est, margo exhibet. Inde finitâ paradigmatum doctrinâ & analogiâ, quæ certissima & commodissima est inflectendire regula, Latinam linguam, eamq; unam, admittimus. Hanc docendi rationem jam probavit publicus doctorum virorum consensus. Doctrinam partium declinabilium jam inde à principio isagoges hujus explicam^o, nec, quod ab alijs sit, actum agimus. De specie & figurâ hic obiter & quam brevissimè. Copiosius in Etymologiâ, cuius editionē, Dei gratiâ adspirante, propediem adornabimus. Illic plenè de adjetivis incōparabilibus, pronomiū cōpositione, verborum factorum formis & præpositionibus inseparabilibus. Quia tamen numeralium in quotidiana oratione frequētissim^o est usus ideo cardinalia quadam & ordinalia in tyronum gratiam hic subjecimus.

Numerus Cardinalis.

Vnus, a, um	1	Triginta	30
Duo x, o	2	Quadraginta	40
Tres, tria	3	Quinquaginta	50
Quatuor	4	Sexaginta	60
Quinque	5	Septuaginta	70
Sex	6	Octoginta	80
Septem	7	Nonaginta	90
Oeto	8	Centum	100
Novem	9	Ducenti x, a	200
Decem	10	Trecenti	300
Vndecim	11	Quadringtoni	400
Duodecim	12	Quingenti	500
Tredecim	13	Sexcenti	600
Quatuordecim	14	Septingenti	700
Quindecim	15	Odingenti	800
Sexdecim	16	Nongenti	900
Septemdecim	17	Mille	1000
Otodecim	18	Tria millia, vel	3000
Novemdecim	19	ter mille	
Viginti	20	Millemillia	1000000
Viginti unus, vel	21		
unus & viginti			

Numerus Ordinalis.

Primus	Octavus
Secundus	Nonus
Tertius	Decimus
Quartus	Vndecimus
Quintus	Duodecimus
Sexcus	Decimus tertius
Septimus	Decimus quartus

Decimus quintus
Decimus sextus
Decimus septimus
Decimus octavus
Decimus nonus
Vigesimus
Trigesimus
Quadragesimus
Quinquagesimus
Sexagesimus
Septuagesimus
Octogesimus

Nonagesimus
Centesimus
Ducentesimus
Trecentesimus
Quadringentesimus
Quingentesimus
Sexcentesimus
Septingentesimus
Octingentesimus
Nongentesimus
Millesimus.